

Utjecaj siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj u odabranim zemljama Latinske Amerike

Bašić, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:725838>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija – smjer Analiza i poslovno planiranje

**UTJECAJ SIROMAŠTVA I KRIMINALNIH ORGANIZACIJA
NA ODRŽIVI RAZVOJ U ODABRANIM ZEMLJAMA
LATINSKE AMERIKE**

Diplomski rad

Josipa Bašić

Zagreb, srpanj 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Analiza i poslovno planiranje

**UTJECAJ SIROMAŠTVA I KRIMINALNIH ORGANIZACIJA
NA ODRŽIVI RAZVOJ U ODABRANIM ZEMLJAMA
LATINSKE AMERIKE**

**IMPACT OF POVERTY AND CRIMINAL ORGANIZATIONS
ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE CHOSEN
COUNTRIES OF LATIN AMERICA**

Diplomski rad

Student: Josipa Bašić

JMBAG studenta: 0067557805

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vanja Krajinović

Zagreb, srpanj 2023.

Sažetak

Održivi razvoj bitno je stanje koje se nastoji postići na globalnoj razini. Ciljevi i inicijative održivog razvoja napravljene su od strane Ujedinjenih Naroda te je cilj postići ih do 2030. godine. Na putu ostvarenja održivog razvoja stoje mnoge prepreke, a neke od njih analizirane su u ovom diplomskom radu - siromaštvo i kriminalne organizacije. Siromaštvo je opće poznata prepreka ostvarenju održivosti te je u zemljama Latinske Amerike popraćena brojnim kriminalnim aktivnostima kao što su krijumčarenje drogom, trgovina oružjem i ljudi. Siromaštvo je najčešće popraćeno nedostatkom radnih mjesta, niskom razinom obrazovanja te osjetljivošću na prirodne katastrofe koje često pogađaju zemlje Latinske Amerike. Mnogi ljudi prisiljeni su sudjelovati u ilegalnim aktivnostima kako bi preživjeli, stvarajući povoljno tlo za rast utjecaja kriminalnih organizacija. Utjecaj kriminalnih organizacija i siromaštva na održivi razvoj prikazan je u odabranim zemljama Latinske Amerike, a to su Meksiko, Kolumbija i Salvador. Navedene zemlje poznate su po velikom broju kriminalnih radnji koje utječu na povećanje siromaštva te je na temelju njihovog stanja napravljena komparativna analiza navedenih zemalja. Kako bi se stalo na kraj ovakvim aktivnostima, bitno je stvoriti strategije ograničenja te uključenost vlada i nevladinih organizacija u borbu protiv kriminalnih aktivnosti. Također, potrebno je usmjeriti napore na smanjenje siromaštva, jačanje vladavine prava i promicanje održivog razvoja kao temelj za napredak u latinskim zemljama. Velika važnost u postizanju ciljeva održivog razvoja je suradnja na međunarodnoj razini.

Ključne riječi: održivi razvoj, održivi razvoj turizma, siromaštvo, kriminalne organizacije, zemlje Latinske Amerike

Summary

Sustainable development is an essential condition that is sought to be achieved at the global level. The goals and initiatives of sustainable development were created by the United Nations and the goal is to achieve them by 2030. There are many obstacles on the way to achieving sustainable development, and some of them are analyzed in this thesis - poverty and criminal organizations. Poverty is a well-known obstacle to achieving sustainability, and in Latin America countries it is accompanied by numerous criminal activities such as drug trafficking, arms and human trafficking. Poverty is most often accompanied by lack of jobs, a low level of education and sensitivity to natural disasters that often affect Latin America countries. Many people are forced to participate in illegal activities in order to survive, creating a fertile ground for the growth of the influence of criminal organizations. The impact of criminal organizations and poverty on sustainable development is shown in selected Latin American countries, namely Mexico, Colombia and El Salvador. The mentioned countries are known for a large number of criminal acts that affect the increase in poverty, and a comparative analysis of the mentioned countries was made based on their situation. In order to put an end to such activities, it is important to create restriction strategies and the involvement of the governments and non-governmental organizations in the fight against criminal activities. It is also necessary to focus efforts on reducing poverty, strengthening the rule of law and promoting sustainable development as a basis for progress in Latin countries. Cooperation at the international level is of great importance in achieving the goals of sustainable development.

Key words: sustainable development, sustainable tourism development, poverty, criminal organizations, countries of Latin America

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Struktura rada	1
2. POJMOVNO ODREĐENJE KONCEPTA ODRŽIVOG RAZVOJA	3
2.1. Pojam održivog razvoja	3
2.2. Indikatori održivog razvoja	5
2.3. Globalne inicijative za postizanje održivog razvoja	12
2.4. Globalni ciljevi održivog razvoja.....	15
2.5. Ograničenja i manjkavosti koncepta održivog razvoja	21
2.6. Specifičnosti koncepta održivog razvoja u turizmu.....	23
3. UTJECAJ SIROMAŠTVA I KRIMINALNIH ORGANIZACIJA NA ODRŽIVI RAZVOJ	26
3.1. Analiza siromaštva kao multidimenzionalne pojave	26
3.2. Pregled strategija za borbu protiv siromaštva na globalnoj razini.....	28
3.3. Utjecaj siromaštva na održivi razvoj zemalja.....	30
3.4. Analiza utjecaja i značaja kriminalnih organizacija u ilegalnim aktivnostima	32
3.5. Pregled strategija za borbu protiv kriminala na globalnoj razini	34
3.6. Utjecaj kriminalnih organizacija na održivi razvoj zemalja.....	38
3.7. Analiza utjecaja siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj turizma u destinacijama	39

4. PREGLED STANJA U ODABRANIM ZEMLJAMA LATINSKE AMERIKE	41
4.1. Utjecaj siromaštva na održivi razvoj	41
4.1.1. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva u Meksiku	43
4.1.2. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva u Kolumbiji.....	46
4.1.3. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva u Salvadoru.....	49
4.2. Utjecaj kriminalnih organizacija na održivi razvoj.....	52
4.2.1. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja kriminala u Meksiku	55
4.2.2. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja kriminala u Kolumbiji	57
4.2.3. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja kriminala u Salvadoru	60
4.3. Komparativna analiza stanja u odabranim zemljama	61
4.4. Smjernice za prevladavanje i ograničenje utjecaja siromaštva i kriminalnih organizacija.....	63
5. ZAKLJUČAK.....	65
POPIS LITERATURE	66
POPIS SLIKA.....	72
POPIS GRAFIKONA.....	72
POPIS TABLICA	72
ŽIVOTOPIS	73

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

U ovom diplomskom radu prikazani su utjecaji siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj u odabranim zemljama Latinske Amerike, a te zemlje su Meksiko, Kolumbija i Salvador. Utjecaj siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj u latinskim zemljama predstavlja složen i ozbiljan problem. Latinska Amerika suočava se s izazovima kao što su visoka stopa kriminala, korupcija i ekonomska nestabilnost, što ometa napredak prema održivom razvoju. Siromaštvo je ključni čimbenik koji pogoršava situaciju jer ograničava pristup obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i drugim osnovnim potrebama. Cilj rada je prikazati kako siromaštvo i kriminalne organizacije utječu na održivi razvoj u Meksiku, Kolumbiji i Salvadoru te prikazati komparativnu analizu odnosno sličnosti i razlike takvih utjecaja na održivi razvoj u pojedinim zemljama.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Izvori podataka uključuju znanstvenu i stručnu literaturu domaćih i stranih autora poput knjiga, znanstvenih časopisa i internetskih stranica. Istraživanje se provodi na temelju sekundarnih podataka, a za analizu stanja odabrane su zemlje Meksiko, Kolumbija i Salvador, koje imaju najveći značaj i utjecaj kartela u svojim gospodarstvima. Isto tako, u tim zemljama dosta je izražen jaz između siromašnih i bogatih stoga su ove zemlje primjerene za analizu i usporedbu.

1.3. Struktura rada

Diplomski rad strukturiran je u pet tematskih poglavlja. U prvom poglavlju pruža se kratki teorijski uvod u tematiku rada te se definira obuhvat istraživanja, ciljevi istraživanja te izvori podataka i korištene metode, a na kraju prvom poglavlja se kratko pojašnjava struktura rada.

U drugom poglavlju pojmovno se određuje koncept održivog razvoja te njegovi indikatori i globalni ciljevi. Način na koji se održivi razvoj provodi podržan je inicijativama koje su prikazane u ovom poglavlju isto kao i njegova ograničenja i manjkavosti. Na kraju ovog poglavlja istaknute su specifičnosti i kriteriji koji su bitni za održivi razvoj u turizmu.

U trećem poglavlju fokus se stavlja na siromaštvo i kriminal te njegov utjecaj na održivi razvoj te održivi razvoj u turizmu. U ovom dijelu analiziraju se siromaštvo i kriminalne organizacije kao multidimenzionalne pojave te se navode strategije kojima se bori protiv njih na globalnoj razini. Na kraju poglavlja analizira se utjecaj siromaštva i kriminalnih organizacija na razvoj održivosti turizma u destinacijama.

U četvrtom poglavlju prikazan je pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva i kriminalnih organizacija pojedinačno po zemljama, Meksiku, Kolumbiji i Salvadoru. Na temelju pregleda promatranih zemalja napravljena je komparativna analiza kojom se ukazuju sličnosti i razlike stanja u zemljama. Također, napravljene su smjernice kojima se može postići prevladavanje i ograničenje utjecaja siromaštva i kriminalnih organizacija u zemljama pogođenim utjecajima kriminalnih organizacija i teškog oblika siromaštva.

U petom poglavlju iznosi se zaključak i završna razmatranja na temu diplomskog rada.

2. POJMOVNO ODREĐENJE KONCEPTA ODRŽIVOG RAZVOJA

Koncept održivog razvoja potječe još iz antičkog doba kada su se problemi povezivali sa krčenjem šuma te gubitkom plodnog tla, dok je danas problem održivosti prerastao na znatno višu razinu koja utječe na ljudske živote. Platon, Pliny the Elder, Columella i Strabo raspravljali su o različitim tipovima narušavanja okoliša koji su nastali zbog ljudskih aktivnosti te su predložili ono što danas zovemo praksom održivosti kako bi se osigurala očuvanost Zemlje. Više od stoljeća prije nego što je pojam održivog razvoja ušao u upotrebu, brojne publikacije bavile su se teorijama koje bismo danas svrstali pod pojmom održivog razvoja. Zbog straha da sadašnje i buduće generacije neće moći održati tadašnje standarde življenja pobudili su razmišljanje za pripremom globalnog prihvaćanja održivog razvoja. ¹

2.1. Pojam održivog razvoja

Održivim razvojem bave se različite struke od kojih svaka ima drugačiji pogled. Održivost se dugo smatrala konceptom usko vezanim uz pitanje okoliša, međutim održivost je koncept koji je puno opširniji te se također povezuje s ekonomskim i društvenim pitanjima. Koncept održivosti uvelike je predmet proučavanja ekonomista kojima je temelj proučavanje oskudnosti.²

Održivi razvoj obuhvaća više područja koja se bave različitom tematikom, stoga postoje brojne definicije koje opisuju više oblika održivog razvoja. Najrašireniji način koji objašnjava održivi razvoj je konsolidirani prikaz koji obuhvaća brigu o ekonomiji, društvu i okolišu. Ekonomska održivost očituje se kroz učinkovitost, rast i pravednu distribuciju bogatstva. Društvena održivost ima za cilj pravednu distribuciju i smanjenje siromaštva, sudjelovanje u donošenju odluka, mobilnosti i ostvarivanju društvenog identiteta. Ekološka održivost bazirana je na upravljanje prirodnim resursima te uključuje ekonomiju u ekologiju s ciljem uključivanja cijelog društva u problem zaštite okoliša.³

¹ Bilas, V., Franc, S. i Ostojić, R. (2017) Višedimenzionalnost održivog razvoja. Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb: Notitia, str. 4-5

² Ibid.

³ Ibid., str. 2-4

Britanska Komisija za održivi razvoj sukladno s tri navedena područja istraživanja iznijela je šest ključnih načela koja bi trebala osigurati razvoj održivosti u svim područjima neke zemlje, a to su:⁴

1. Stavljanje održivog razvoja u središte – održivi razvoj mora biti zastupljen u svim demokratskim društvima zastupajući ciljeve održivosti.
2. Davanje vrijednosti prirodi – poznato je da je priroda izvor resursa stoga je bitno njezino očuvanje.
3. Pravedni udjeli – težnja za ravnopravnošću i zadovoljavanju osnovnih životnih uvjeta.
4. Onaj koji onečišćuje, plaća – određivanje komunalnih troškova te propisanih kazni onima koji onečišćuju okoliš.
5. Dobro upravljanje – nije moguće sprovesti jednake strategije u svim zemljama, ali svaka strategija mora biti temeljena na učinkovitim, participativnim sustavima upravljanja i institucija.
6. Pristup predostrožnosti – ključnu ulogu u razvoju održivosti imaju inovatori, znanstvenici i svi oni koji stvaraju bogatstvo. S obzirom na konstantni tehnološki napredak bitno je otkloniti opasnosti koje mogu biti štetne po okoliš.

80-ih godina 20. stoljeća počelo se uviđati kako je potrebno uravnotežiti gospodarski razvoj s društvenim faktorima kao što su zadovoljstvo i opstanak stanovništva te da se takav napredak odvija u sigurnim uvjetima bez štete po okoliš. Budući naraštaji ovise o načinu na koji će se gospodarski razvoj odvijati, stoga, kako bi se spriječio taj utjecaj, bitan je prijelaz na održivi razvoj. Gospodarski razvoj je onaj razvoj koji se ne smije i ne može zaustaviti, jedino što je nužno jest spriječiti loš utjecaj po društvo i okoliš.⁵

Postoji više varijanti koje određuju pojam održivog razvoja, a jedan od njih ga jasno definira te on glasi da je održivi razvoj proces kojim se zadovoljavaju potrebe današnjice bez utjecaja na buduće generacije u zadovoljavanju njihovih potreba.⁶

⁴ Ibid.

⁵ Lay, V. (2007) Održivi razvoj i vođenje. Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 16(6), str. 1031-105

⁶ Pavić Rogošić, L. (2010.) Održivi razvoj, Zagreb: Odraz, str.4

Od općeg interesa je da se teži višem stupnju konkretne održivosti od postojeće, stoga se trebaju uključiti ključni akteri u društvenoj okolini koji će upravljati socijalnim sustavom vezanim za informiranje, edukaciju i potporu težnji razvoju održivosti.⁷

„Suvremeno globalno društvo suočava se s tri neizmerno duboka rascjepa, koji svaki na svoj način vode trajnoj nestabilnosti. To su razvojni jaz, socijalni jaz i jaz okoliša. Razvojni jaz ogleda se u dramatičnom razvojnem jazu između razvijenih i nerazvijenih država. Socijalni jaz proizlazi iz ogromnih disproporcija u strukturi svjetskog čovječanstva, između bogate manjine i siromašne većine. Jaz okoliša nastao je iz neusklađenog odnosa čovjeka i prirode, između rastuće proizvodnje i nezaštićene prirode.“⁸

S obzirom na to da je održivi razvoj složen pojam kada je riječ o njegovom provođenju u praksu, potreba za prikazom indikatora, postavljanjem ciljeva i strategija bitna je stavka ukoliko se održivi razvoj planira ostvariti, stoga je u narednom poglavlju prikazan potreban slijed događaja za njegovo ostvarenje.

2.2. Indikatori održivog razvoja

Indikatori održivosti su tehnička sredstva za praćenje trendova relevantnih za održivi razvoj te oni u kombinaciji s politički postavljenim ciljevima procjenjuju udaljenosti do cilja te odmaka kojem se trebaju približiti. Na izbor ciljeva i indikatora utječe koncept održivosti koji dotični subjekt promiče oslanjajući se na raznolik niz pokazatelja i pretpostavki na kojima počivaju.⁹

Indikatori održivog razvoj mogu poslužiti glavnim svrhama održivog razvoja te postoje različite vrste tih pokazatelja, a to su:¹⁰

- Nominalni pokazatelji koji mogu poprimiti samo jednu od dvije vrijednosti koje ukazuju da je određena karakteristika ili ostvarena ili neostvarena.
- Redovni pokazatelji koji se temelje na kvalitativnim pitanjima. Oni daju informacije o navedenom čimbeniku stavljajući ga unutar određene klase slučajeva koji određuje jeli se stanje smatra boljim ili lošijim od drugih klasa.

⁷ Lay, V. (2007), op.cit.

⁸ Pupavac, D. (2015) Održivi razvoj – novo lice ekonomije. Časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline, 24(2-3), str. 105

⁹ Springett, D. i Redclift, M. (2015) Sustainable development: History and evolution of the concept. In Routledge international handbook of sustainable development, Routledge., str. 308 - 310

¹⁰ Ibid.

- Kardinalni pokazatelji daju kvantitativne informacije te to mogu biti apsolutni ili relativni podaci o zalihama ili tokovima ili njihovim omjerima.

Indikatori održivog razvoja turizma su sredstva kojima se određene informacije vrednuju te pomažu pri uočavanju razvojnih trendova turizma i izbjegavanju nepredviđenih negativnih efekata poduzimanjem prikladnih aktivnosti.¹¹

Indikatori održivog razvoja turizma podijeljeni su na one koje je donijela Svjetska turistička organizacija te indikatori održivog razvoja turizma prema vrsti destinacije.

❖ Indikatori održivog turizma Svjetske turističke organizacije

Prema Svjetskoj turističkoj organizaciji postoji 11 indikatora održivog turizma te ih je ona podijelila u dvije skupine: idealni indikatori i osnovni indikatori. Idealni indikatori bi bili oni koji bi se dubinski analizirali stoga bi njihov proces bio vrlo spor te bi zbog terenskih i detaljnih istraživanja mogao trajati desetljećima. Kako bi se postigli relevantni pokazatelji u što kraćem vremenu stručnjaci su napravili listu osnovnih indikatora održivog razvoja turizma.¹² U Tablici 1 prikazani su osnovni indikatori održivog razvoja turizma.

Tablica 1 Osnovni indikatori održivog turizma Svjetske turističke organizacije

Broj	Vrsta indikatora	Sadržaj indikatora
1.	Komponente životne sredine	1) postotak nacionalnog teritorija koji je stavljen pod određeni oblik zaštite, 2) broj zaštićenih dobara ili mjesta
2.	Nosivi kapacitet turističkog prostora	1) postojanje sistema za kategorizaciju nacionalnog teritorija na osnovu ekoloških kriterija, 2) veličina nacionalnog teritorija koja je kategorizirana
3.		1) količina/postotak otpadnih voda koji se primarno pročišćava, 2) količina stvorenog čvrstog otpada po turistu (mjeri se na mjestu nastanka), 3) broj ugroženih vrsta flore i faune,

¹¹ Pavlović, S. (2014). Indikatori održivog razvoja za turističke destinacije. Naučno-Stručni Časopis SVAROG, 9, 254–265

¹² Stojanović, V. (2011.) Turizam i održivi razvoj, Novi Sad: Prirodno-matematički fakultet, str. 230

	Razina pritiska – ekološki i kulturni	4) površina/postotak državnog teritorija koji se nalazi pod šumom, 5) količina čvrstog otpada koji stvaraju poduzeća (na lokalnoj razina)
4.	Intenzitet razvoja turizma	1) broj turista/noćenja, 2) odnos između broja turista i domicilnog stanovništva, za državu u cjelini i po turističkim regijama i mjestima, 3) prosječna dnevna turistička potrošnja, 4) ukupan i neto prihod po osnovu turizma, 5) potrošnja pitke vode po stanovniku, 6) veličina teritorija koji zauzimaju turistička poduzeća
5.	Utjecaj receptivnog područja	1) količina koliformnih čestica na plažama (broj dana kada su prisutna odstupanja od standardnih vrijednosti) – ili broj dana kada su plaže zatvorene za posjetitelje, 2) indeks zagađenosti zraka temeljen na standardima Svjetske meteorološke organizacije, koji pokazuje broj dana u kojima izmjerene vrijednosti odstupaju od propisanih standarda
6.	Mjerenje reakcije ekološke i kulturne sredine na vanjske pritiske	1) lista ugroženih mjesta i ovlasti, izloženih nepovoljnim vanjskim utjecajima, 2) učestalost kriminala iniciranog razvojem turizma, 3) broj/postotak lokalnog stanovništva koji govori izvorni jezik lokalne sredine i neki strani jezik, 4) postotak radne snage u turizmu, 5) postotak radne snage zaposlene u turizmu koji je lokalnog porijekla, 6) postotak prehrambenih proizvoda koji su kupljeni/proizvedeni u zemlji ili njenoj regiji

7.	Učinkovitost korištenja materijala i energije	1) potrošnja energije po turističkom noćenju, 2) postotak energije proizveden na nacionalnoj ili regionalnoj razini koji se potroši u turizmu 3) postotak otpada nastalog turističkim privređivanjem koji se reciklira
8.	Institucionalna organiziranost/upravljačke aktivnosti	1) regulativa u području stvaranja i tretmana čvrstog i tekućeg otpada/otpadnih voda, 2) postojanje strategije ili plana održivog razvoja turizma, 3) razina investiranja u programe usmjerene na razvoj turizma koji je usklađen sa zahtjevima zaštite životne sredine, odnosno, zaštitu i očuvanje turističke vrijednosti
9.	Mjerenje učinkovitosti upravljačke aktivnosti	1) promjene u zaštićenim dobrima, 2) promjene na listi ugroženih područja, odnosno, ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, 3) promjene razine prisutnih onečišćujućih tvari koje su predmet praćenja
10.	Razina aktivnosti usmjerenih prema budućem razvoju	1) prisutnost planova i drugih dokumenata kojima se opredjeljuje održivi razvoj turizma na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini
11.	Međunarodna suradnja	1) broj zaštićenih dobara koja se nalaze na listi UNESCO-a, 2) potpisivanje i ratifikaciju konvencija o klimatskim promjenama, biološkoj raznolikosti, zaštiti prirodne i kulturne baštine

Izvor: Stojanović, V. (2011.) *Turizam i održivi razvoj*, Novi Sad: Prirodno-matematički fakultet, str. 234

❖ Indikatori održivog turizma prema vrsti destinacije

Turistička destinacija je geografski prostor u kojem turisti provode barem jednu noć te ona sadrži resurse i atrakcije koje posjetitelji koriste za vrijeme boravka, stoga postoje određeni indikatori prema kojima turisti biraju destinaciju s obzirom na njihove preferencije. Indikatori mogu biti od velike pomoći prilikom organizacije razvoja turizma kojima je cilj postizanje održivosti. Svaka destinacija je jedinstvena te ima karakteristike koje ju čine konkurentnom,

stoga je moguće izdvojiti grupe indikatora održivog turizma prema vrsti destinacije. U nastavku su navedeni indikatori održivog turizma prema vrsti destinacije.¹³

1. Priobalna područja

Priobalna područja su veoma su atraktivna zbog plaža, morskih aktivnosti, jedrenja te sportskog ribolova. Pokazatelji održivog turizma u priobalnim područjima su postotak obale koji je degradiran, razina izlova ribe te incidenti kojima se uznemiravaju životinjske vrste pod morem, broj turista na metru kvadratnom, razina popunjenosti turističkih objekata, postotak turista koji se ne osjeća sigurno u destinaciji.¹⁴

2. Planine

Planine posjećuju turisti koji su željni avanture i adrenalina te odmora koji im pruža osjećaj slobode. Indikatori planinskog područja su broj biljnih i životinjskih vrsta, teritorij pod mjerama zaštite, postotak teritorija bez šume, postotak turističkih posjeta, udio zaposlenih u turizmu, količina mjesečnog otpada koji se iskazuje u tonama, postotak potoka, jezera i rijeka u koje se ulijeva kanalizacija, mišljenje lokalnih stanovnika o turizmu.¹⁵

3. Prirodna područja i ekološki osjetljiva mjesta

Prirodne ljepote uvijek su atraktivne turistima te su jedan od pokretača razvoja turizma stoga ljudi često odlaze u prirodu kako bi se opustili i vidjeli što im priroda nudi. Indikatori održivog razvoja turizma u prirodi su broj zaštićenih biljnih vrsta, postotak zaštićenih teritorija, broj endemičnih vrsta, troškovi zaštite i obnove prostora, prihvatljivi broj turista koji su na određenom prostoru te mogućnosti za informiranje i edukaciju turista npr. informativne ploče, tiskane upute, prisutnost vodiča.¹⁶

4. Destinacije ekoturizma

Ekoturizam je posljednje desetljeće veoma popularan te se mnoštvo ljudi odlučuje za takav tip odmora. Indikatori ekoturizma su zaštita prirode i životne sredine, sigurnost aktivnosti ekoturizma, promocija ekoturizma te informiranje o prirodi te organizacija obilazaka.

¹³ Ibid., str. 235

¹⁴ Ibid., str. 236

¹⁵ Ibid., str. 238

¹⁶ Ibid., str. 240.

5. Zaštićena prirodna dobra

Zaštićena prirodna područja zbog svoje jedinstvenosti i ljepote česti su odabir turista. Indikatori koji ih obilježavaju su prihodi od plaćanja usluga i posjeta, indikatori zdravlja bitnih biljnih i životinjskih vrsta, broj incidenata i lovokrađe, broj čuvara prema broju turista, postotak staza koji su u degradiranom stanju te troškovi zaštite.¹⁷

6. Objekti kulturnog nasljeđa

Indikatori su broj uništenih kulturnih građevina, broj građevina koji se koriste u turističke, stambene ili trgovačke svrhe, naplata ulaznica, prodaja informativnih materijala, dužina turističkog obilaska, broj turoperatora sa dozvolom poslovanja, naplata usluga vodiča, prihodi od ugostiteljstva ili smještaja.¹⁸

7. Male i tradicionalne zajednice lokalnog stanovništva

Indikatori održivog turizma u malim mjestima su postotak otvorenih trgovina i usluga tijekom godine, postotak poslovanja lokalnog stanovništva, razina investiranja u infrastrukturu i usluge, postotak stanovnika koji govore strani jezik, postotak lokalnih stanovnika koji su zaposleni u turizmu, prosječna plaća u turizmu, razina uključenosti lokalne zajednice u planiranje turizma te postotak promjene tradicionalnih običaja.¹⁹

8. Gradski turizam

Postoje dvije vrste gradskog turizma, prvi oblik se odnosi na posjete turista iz kulturnih razloga a drugi je vezan u posjete vezane uz poslovne događaje. Indikatori održivosti gradskog turizma su postotak obnovljenih povijesnih zgrada, ulaganje u javni i privatni prostor, porast pješačkih staza, postotak turista koji su došli javnim prijevozom, pristup turističkim atrakcijama putem javnog prijevoza, razina javnog i privatnog ulaganja u zaštitu životne okoline, ukupan broj turista po m² na atraktivnim lokacijama, veliki broj turističkih atrakcija te zadovoljstvo stanovnika s razvojem turizma.²⁰

¹⁷ Ibid., str. 245.

¹⁸ Ibid., str. 247.

¹⁹ Ibid., str. 248.

²⁰ Ibid., str. 249.

9. Vodeni parkovi

Adrenalin i avantura pokretači su mnogih turista stoga su vodeni parkovi prava destinacija za zabavu i relaksaciju. Indikatori održivosti turizma vodenih parkova uključuju ukupnu potrošnju vode, cijenu vode, uštedu vode te broj oboljelih uzrokovanih putem vode.²¹

Korištenje indikatora za postizanje ciljeva sadrži četiri ključna rizika:

1. Sloboda pri definiranju lako ostvarivih, ali ne odgovarajućih ciljeva te postavljanje ciljeva proizašlih iz želje da se mogu ostvariti pozitivni podatci u kratkom roku, a ne značajni pomaci u napretku u srednjeročnom i dugoročnom razdoblju.²²
2. Rizik fokusiranja na ograničeni način za napredak prema definiranim pokazateljima zanemarujući druge relevantne trendove. Neki od njih mogu se pojaviti kao nuspojava postignuta poboljšanjem, druga se mogu pojaviti iznova ili već postojati, ali mogu postati relevantna ili čak i dominantna nakon što je početni izazov doveden pod kontrolu. S obzirom na to, nužne su redovite kontrole pokazatelja te ažuriranje sustava u skladu s novonastalim trendovima.²³
3. Usredotočenost na pojedinačna pitanja može dovesti do zanemarivanja veza između različitih dimenzija politike, pri čemu trendovi drugih pokazatelja ostaju nezapaženi. Na taj način mogla bi se pojaviti uska pozicija različitih sektorskih politika koja može negativno utjecati na učinkovitost upravljanja.²⁴
4. Želja za pozitivnim vijestima može dovesti do lažnih rezultata tj skrivanja negativnih i generiranja pozitivnih izvješća bez značajne osnove. Hijerarhijski administrativni sustavi, ali i ovisnost o dobrom glasu u odnosu na vanjske dioničare, donatore novca ili birače stvaraju situacije koje pogoduju takvim prijevarama.²⁵

²¹ Ibid., str. 251.

²² Springett, D., i Redclift, M. (2015), op.cit., str. 320

²³ Ibid.

²⁴ Ibid., str. 321

²⁵ Ibid.

2.3. Globalne inicijative za postizanje održivog razvoja

Za postizanje globalnih ciljeva održivog razvoja bitna je međunarodna suradnja te uključivanje državnika. Kako bi se postigli ciljevi potrebno je pokrenuti određene inicijative te uključiti i educirati javnost te na taj način podići javnu svijest.

1. Milenijski razvojni ciljevi UN-a do 2015. godine

Milenijskom deklaracijom u rujnu 2000. godine državici 189 zemalja članica Ujedinjenih naroda postigli su dogovor, politički dokument UN-a za 21. stoljeće, kojom su odredili ciljeve koji svim članicama donose poboljšanje u određenim područjima te se na taj način ostvaruju međunarodni ciljevi. Dogovor je bio da će se do 2015. godine pokušati ostvariti osam ciljeva koji su tada bili ključni problemi u razvoju. Činjenicom da je teško ostvarivo ispunjenje svih osam ciljeva naglasak je bio stavljen na cilj da se što više približi neostvarivim ciljevima podizanjem javne svijesti o problemima te se na taj način daje do znanja široj javnosti kako su problemi vidljivi i da se na njima radi. Osam ciljeva za 2015. bili su: iskorijeniti ekstremno siromaštvo i glad; postići univerzalno osnovno obrazovanje; promovirati ravnopravnost spolova i osnažiti žene; smanjiti stopu smrtnosti djece; poboljšati zdravlje majki; boriti se protiv HIV/AIDS-a, malarije i drugih bolesti; osigurati održivost okoliša; te razviti globalno partnerstvo za razvoj. Milenijskim razvojnim ciljevima tijekom 15 godina dokazano je kako su se ciljevi zajedničkom snagom ostvarili na područjima koji su bili prioritetni te su se pokazali kao dobar temelj koji trebaju slijediti razvojne politike.²⁶

Od početka Milenijskih razvojnih ciljeva do njihove ciljne godine 2015., cilj poboljšanja zdravstvenog stanja mentalnih oboljenja bio je spor na globalnoj razini. Unatoč uspjehu Milenijskih razvojnih ciljeva u smanjenju sveukupnog zdravstvenog jaza između bogatih i siromašnih zemalja i značajnim postignućima u borbi protiv zaraznih bolesti poput malarije ili HIV / AIDS-a, ova posljednja generacija razvojnih ciljeva nije uključivala nikakve smjernice za mentalne bolesti.²⁷

Nizom koordiniranih globalnih akcija u razdoblju od 2014. do 2015. godine, članovi upravljačke skupine FundaMentalSDG obratili su se međunarodnim čelnicima i kreatorima nacionalne politike mentalnog zdravlja, u partnerstvu s rastućom mrežom članova civilnog društva. Radnje koje je poduzela grupa uključivale su slanje zagovaračkih pisama svim

²⁶ Pavić Rogošić, L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., Zagreb: Odraz, str. 2

²⁷ Votruba, N., Thornicroft, G. i FundaMentalSDG Steering Group. (2016). Sustainable development goals and mental health: learnings from the contribution of the FundaMentalSDG global initiative. *Global Mental Health*, 3(26), str. 1-2

predstavnicima država članica UN-a (gdje se mogu identificirati kontakt podaci), aktivne izravne pristupe i sastanke s pojedinačnim ključnim kreatorima politika u procesu održivog razvoja te prezentacije zagovaranja na nacionalnim i međunarodnim skupovima. Međunarodne slavne osobe i članovi medija preuzeli su i podržali ovaj rad, a inicijativa je u nekoliko mjeseci stekla globalno priznanje. Krajem 2014. godine bivši glavni tajnik UN-a Kofi Annan istaknuo je važnost kršenja ljudskih prava vezanih uz osobe s mentalnim poremećajima te istaknuo važnost mentalnog zdravlja za globalni razvoj. U svom sintetiziranom izvješću o programu nakon 2015. godine u prosincu 2014. godine glavni tajnik UN-a Ban Ki-Moon uključio je potrebu za novom razvojnom agendom koja bi se bavila univerzalnom pokrivenošću zdravstvenom skrbi, pristupom i dostupnošću kako bi se smanjio teret nezaraznih bolesti, uključujući mentalne bolesti. Gotovo godinu dana nakon što je FundaMentalSDG započeo svoje globalne napore, pregovori država članica UN-a o novom razvojnom planu približili su se kraju. Unatoč svim zajedničkim naporima za jačanje mentalnog zdravlja, nacrt ciljeva održivog razvoja nije davao puno nade. Natječući se s mnogim drugim pitanjima za globalni razvoj, sadržaj mentalnog zdravlja nacrta održivog razvoja pokazao je pozitivnije rezultate od predviđenih. Tijekom ljeta 2015. godine FundaMentalSDG pojačao je svoje napore ističući važnost mentalnog zdravlja za globalni razvoj kod nacionalnih vlada, kako bi se u jesen 2015. godine postavili temelji za konačne pregovore u UN-u.²⁸

Potom je 2015. godine Opća skupština UN-a na svom 70. zasjedanju usvojila rezoluciju o novoj Agendi 2030. za održivi razvoj. Konačna agenda ambiciozno proglašava cilj transformacije svijeta od 2015. do 2030. i definira globalni razvoj u 17 ciljeva.²⁹

2. Program za održivi razvoj 2030.

Program za održivi razvoj 2030. proizašao je iz milenijskih razvojnih ciljeva, međutim postoji znatna razlika između njih. Milenijski ciljevi bili su fokusirani na proučavanje i otklanjanje problema zemalja u razvoju, dok su s druge strane i dalje bile zapostavljene nerazvijene zemlje. S ciljem da se postignu integrirana rješenja i geopolitičke promjene, na snagu stupa novi Program 2030. koji je praćen univerzalnim ciljevima, cjelokupnim i opsežnim programom koji se provodi za sve zemlje uključujući nacionalne politike. Program je stupio na snagu u rujnu 2015. godine na sastanku Ujedinjenih naroda nakon trogodišnjeg procesa konzultacija na kojem su bile društvene skupine koje su uključivale sve razine. Također novi program uz milenijske

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

ciljeve uključuje i zaključke Konferencije Ujedinjenih naroda o održivom razvoju Rio + 20 i Konferencije o financiranju razvoja. Kako bi program bio uspješan mora biti opsežniji, stoga su fokus stavili na sve resurse, domaće i međunarodne te javne i privatne. Važno je da svaka zemlja maksimalno iskoristi svoje potencijale s obzirom na razinu razvoja te da je svjesna odgovornosti prema građanima.³⁰

U sklopu ciljeva Programa 2030. proizašla je inicijativa potaknuta glavnim tajnikom UN-a Ban KI-moon pod nazivom „Održiva energija za sve“ kojoj je cilj potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije.³¹

Kvalitativni i kvantitativni rezultati služiti će kao pokazatelji napretka ostvarivanja globalnih ciljeva održivog razvoja na lokalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. Definiranje mjerljivih ciljeva pomaže upravljanju koje će pomoći zemljama pri razvoju strategija te mjerenju napretka održivog razvoja. Praćenje postizanja ciljeva vrši se na nacionalnoj razini dok se komplementarno praćenje vrši na regionalnoj i globalnoj razini. Svako područje, kao što su obrazovanje, poljoprivreda, zdravstvo i drugi analizirat će podatke o napretku prema postizanju svojih ciljeva. Takav pregled važna je stavka u službenom praćenju i pregledu stanja na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini.³²

³⁰ Pavić Rogošić, L. (2015.), op.cit., str. 3

³¹ Ibid., str. 9

³² Ibid., str. 16

2.4. Globalni ciljevi održivog razvoja

Novi Program za održivi razvoj sprovode milijuni ljudi širom svijeta te sadrži 17 ciljeva održivog razvoja kojima se predviđa njegovo ostvarenje kroz 15 godina. Na Slici 1 prikazano je 17 globalnih ciljeva za održivi razvoj.

Slika 1 17 Globalnih ciljeva za održivi razvoj

Izvor: Pavić Rogošić, L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., Zagreb: Odraž, str. 4, preuzeto s https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_web.pdf
02.05.2023

U nastavku su objašnjeni ciljevi održivog razvoja, a to su:

1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima.

Siromaštvo u globalu nije samo nedostatak prihoda, već je to i nedostatak hrane i resursa koji dovode do gladi i pothranjenosti. U mnogim zemljama nemogućnost obrazovanja, socijalna diskriminacija i izostanak sudjelovanja u donošenju odluka dovode do manjka radnih mjesta te do lošeg gospodarstva. Do kraja 2030. godine planira se riješiti problem ljudi koji žive s manje od 1,25 USD na dan te na taj način iskorijeniti siromaštvo. Također, planiraju se zaštititi siromašne i ranjive skupine od ekstremnih klimatskih uvjeta te društvenih, ekonomskih i ekoloških katastrofa. Kako bi se iskorijenilo siromaštvo trebaju se kreirati strategije koje djeluju na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.³³

2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu

Kada bi se podržavala lokalna poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo smanjila bi se glad te bi se postigao sigurni i konstantni optjecaj hrane unutar područja, što bi pridonijelo međusobnoj koristi kako za stanovništvo tako i za proizvođače. Rizici kao što su suše i poplave proizlaze iz klimatskih promjena koji utječu na resurse o kojima ovisi velik broj stanovništva, a na kraju i sami proizvođači koji su prisiljeni odlaziti sa svojih posjeda u gradove u potrazi za novim mogućnostima. Kako bi se to spriječilo, potrebno je udvostručiti produktivnost i prihodi poljoprivrednika, malih i obiteljskih proizvođača hrane, a to će se ostvariti povećanjem ulaganja u seosku infrastrukturu. Od ključne važnosti je međunarodna suradnja te ulaganje u tehnologije, istraživanja i savjetodavne usluge.³⁴

3. Zdravlje – Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija

Produljenje životnog vijeka i zdravlje ljudi bitno je za postizanje održivog razvoja. S napretkom medicine znatno je smanjena smrtnost djece i majki, dok su smanjenje broja oboljelih od tuberkuloze, malarije, dječje paralize, širenje AIDS-a / HIV-a te bolji higijenski uvjeti i pristup čistoj vodi najveći pokazatelji napretka. Problemi kao što su zagađenje zraka, vode i tla uzrok su mnogih bolesti te je plan smanjiti optjecaj štetnih tvari u prirodu i atmosferu. Također, želi se smanjiti broj umrlih u nesrećama podizanjem svijesti o sigurnosti u prometu, kaznama za prebrzu vožnju kao i zabrana vožnje prilikom konzumacije alkohola. S ciljem da se osiguraju

³³ Ibid., str. 5

³⁴ Ibid., str. 5-6

osnovne usluge zdravstvene zaštite treba se ograditi od financijskog rizika te je potrebno još puno napretka u istraživanju kako bi se riješile mnoge bolesti.³⁵

4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja

Temelj za poboljšanje ljudskih života, a ujedno i održivog razvoja je ulaganje u kvalitetno obrazovanje. U nerazvijenim zemljama se uz pomoć mnogih udruga i volontera grade škole te je razina pismenosti na globalnoj razini znatno povećana. Gradnjom sve više škola znatno se povećala ravnopravnost polaska djevojčica i dječaka u škole te sada gotovo većina djece ima priliku za osobni rast i mogućnost za bolji život, na taj način poboljšana je stopa upisa u škole. Ujedno, do kraja 2030. godine planira se osigurati besplatno osnovnoškolsko i srednješkolsko obrazovanje za sve djevojčice i dječake, te dostupnost jeftinog i kvalitetnog tehničkog, stručnog i tercijarnog te fakultetskog obrazovanja za sve žene i muškarce kako bi se težilo boljim poslovima. Isto tako potiču se mladi za stjecanje mnogih vještina i stručnih djelatnosti. Cilj obrazovanja je također da novi naraštaji steknu znanja i svijest o bitnosti održivog razvoja te da teže njegovom unaprjeđenju. Kako bi se pridonijelo postizanju kulture održivog razvoja potrebno je educirati i podići svijest o ljudskoj i rodnoj ravnopravnosti, poštivanju kulturne raznolikosti te postizanju mira i nenasilja.³⁶

5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti žene i djevojke

Nužan temelj za mir i prosperitet je spolna ravnopravnost te se može reći kako je diskriminacija ženske populacije sve manja stoga se vidi kako se uspješno radi na ravnopravnosti spolova. Kada se govori o ravnopravnosti spolova to podrazumijeva jednak pristup obrazovanju, zastupljenost žena na višim poslovnim pozicijama te uključenost u političke i gospodarske odluke.³⁷

6. Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve

Zbog loše vodoopskrbe te loših higijenskih i sanitarnih uvjeta mnogo bolesti nalazi se u vodi te dolazi do umiranja od kojih su najčešće žrtve djeca. Iako pitke vode na cijeloj planeti ima dovoljno za sve ljude, zbog loše infrastrukture ona uzrokuje značajne gubitke stanovništva. Zbog nedostatka vode i loše kanalizacije sigurnost i zdravlje ljudi je u svakodnevnoj opasnosti

³⁵ Ibid., str 6

³⁶ Ibid., str 7

³⁷ Ibid.

zbog stalnog razvitka bakterija u loše održavanim kanalizacijama te najviše pogađa siromašne obitelji koje žive u lošim uvjetima u nerazvijenim zemljama. Smatra se da će jedna od četiri osobe u zemlji do 2050. godine živjeti u nestašici pitke vode. Do 2030. godine planira se obnoviti ekosustav povezan s vodom te potaknuti međunarodnu suradnju sa zemljama u razvoju koje mogu dodatno pridonijeti poboljšanju sustava na način da se saniraju kvarovi i obnove sanitarije te se ujedno i poboljšaju higijenski uvjeti.³⁸

7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve

Poznato je da energija pokreće sve na svijetu te je jedan od ključnih izvora na našoj planeti stoga je bitno njeno očuvanje. S obzirom na to da energija djeluje na klimatske promjene i razvitak hrane koja je potrebna za naš opstanak, potrebno je pobrinuti se za njezino očuvanje putem obnovljivih izvora energije i poboljšanjem energetske učinkovitosti.

8. Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve

Dobar posao te prosječni i nadprosječni osobni prihodi često nisu dovoljni za normalan život te mnogima služe samo za preživljavanje zbog stalnih inflacija te lošeg gospodarstva i sustava države. Također, da bi se postigao gospodarski rast u skladu s održivim razvojem bitno je poticati gospodarstvo na rad bez štete po okoliš. Potrebno je osigurati dobre radne uvjete i mogućnost zapošljavanja svim radno sposobnim stanovnicima. Plan je podići ekonomsku produktivnost putem inovacija i tehnološkog unaprjeđenja te poticanje visoko profitabilnih sektora, davati financijske poticaje novim poduzetnicima te potpomognuti rast malih i srednjih poduzeća. S ciljem da se do kraja 2020. godine smanji udio mladih koji su nezaposleni Međunarodna organizacija rada je dovela provedbu pod nazivom „Globalni pakt o zapošljavanju“.³⁹

9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost

Za razvoj zajednice u svim zemljama te postizanje održivog razvoja bitno je ulagati u infrastrukturu, ujedno se na taj način postiže razvoj ekonomije te povećanje prihoda. Kada se govori o postizanju i razvitku infrastrukture podrazumijeva se gradnja prometnica, sustava navodnjavanja, ulaganja u nove tehnologije i obnovljive izvore energije, također bolja

³⁸ Ibid., str 8

³⁹ Ibid., str. 9

infrastruktura dovodi do boljeg zdravlja. Bitno je omogućiti bolju komunikacijsku tehnologiju te pristup Internetu najnerazvijenijim zemljama.⁴⁰

10. Smanjiti nejednakost unutar i između država

Iako se međudržavna nejednakost smanjila i dalje postoji problem unutardržavne nejednakosti te je ona pristupna unutar većina država. Za napredak održivog razvoja te smanjenje nejednakosti potrebno je uložiti truda u sve tri dimenzije održivog razvoja a to su socijalna, ekonomska i okolišna. Jedan od ključnih ciljeva je da se do kraja 2030. godine omogući ekonomska, politička i socijalna uključenost svih stanovnika bez obzira na spol, dob, rasu, religiju te ekonomski status te da se na taj način smanji nejednakosti.⁴¹ Također cilj je osigurati jednake prihode muškaraca i žena koji obavljaju isti posao te su na istoj poziciji.

11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim

Sve više ljudi napušta ruralne krajeve te sele u gradove kako bi stvorili bolji život. Na taj način gradovi se znatno povećavaju te s time raste i broj radnog stanovništva. S povećanjem broja stanovnika stvara se izazov kako postići sklad između broja stanovnika, zagađenja okoliša i radnih mjesta. Povećanje stanovnika u gradovima dovodi do većeg broja obrazovanih ljudi zbog lakšeg pristupa obrazovnim ustanovama. Do kraja 2030. godine planira se svima osigurati prikladan i povoljan smještaj i na taj način smanjiti siromašnu populaciju. Plan je povećati broj zelenih površina unutar gradova, smanjiti zagađenost zraka, poboljšanje javnog prijevoza s ciljem smanjenja emisije štetnih plinova iz automobila te bi se boljom javnom mrežom prijevoza smanjile gužve. Također, zbog elementarnih nepogoda potrebna je obnova starih zgrada i gradnja otpornih kuća i zgrada pogotovo u najnerazvijenijim zemljama kojima je potrebna financijska i tehnička pomoć.⁴²

12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje

Održiva potrošnja i proizvodnja baziraju se na učinkovitoj upotrebi resursa i energetika, pružanju prikladnih radnih mjesta te održivoj infrastrukturi. Cilj je educirati stanovništvo o održivoj potrošnji resursa te smanjiti bacanje hrane po stanovniku, također smanjiti bacanje hrane pri proizvodnji npr. popust na slomljenu hranu pri proizvodnji, pogreške na ambalaži.

⁴⁰ Ibid., str. 10

⁴¹ Ibid.

⁴² United Nations (2015.) Sustainable development goals, dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/cities/> 07.06.2023.

Također, cilj je educirati građane primjerenom odvajanju otpada te poticati na recikliranje papira, plastike i stakla.⁴³

13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica

Klimatske promjene su globalni problem koji je u zadnjih 15 godina doveo velike promjene te je to posebice vidljivo na pomicanju vremenskih pokazatelja u odnosu na godišnja doba, predviđa se prosječni porast od 3 stupnja Celzija na cijelome planetu tijekom 21. stoljeća. Cilj je podići razinu svijesti o problemima koje klimatske promjene mogu donijeti te težiti ublažavanju i smanjivanju klimatskih promjena.⁴⁴

14. Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj

Oceani i mora često postaju odlagališta smeća te se na taj način ugrožavaju staništa i životinje. Zagađivanjem i ispuštanjem štetnih tvari u more ugrožavamo i vlastite živote samim time što konzumiramo resurse koje nam more daje. Cilj je da se do 2020. godine riješi prikladno odlagalište otpada te na taj način utjecati na morski ekosustav, također treba povećati akcije kao što su čišćenje mora od smeća te smanjiti prekomjerni ribolov.

15. Zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti

Šume kao izvor kisika su bitna stavka na planeti te one pokrivaju 30 posto površine Zemlje. Također, one su staništa mnogih biljaka i životinja te ujedno i izvor hrane. Deforestacija prosječno iznosi 13 milijuna hektara godišnje što je ogromna brojka s obzirom da šume utječu na održivi razvoj te živote i opstanak milijuna ljudi. Na cijeloj planeti se do kraja 2020. godine planira stati s krčenjem šuma te početi s obnovom i pošumljavanjem. Isto tako s pošumljavanjem plan je da se poveća stanište mnogih životinja i biljaka.⁴⁵

16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama

Mir i jednaka prava osnovno su sredstvo koje bi svaka država trebala osigurati svojim stanovnicima. Cilj je osigurati što pravedniji način zarade te smanjiti kriminalne radnje,

⁴³ Ibid., dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/> 07.06.2023.

⁴⁴ Pavić Rogošić, L. (2015.), op.cit., str. 13

⁴⁵ United Nations (2015.), op.cit., dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/biodiversity/> 07.06.2023.

primanje mita i korupciju. U skladu s održivim razvojem treba se svima omogućiti reprezentativno i participativno donošenje odluka te se informacije trebaju javno iznositi tako da im svi imaju pristup. Državne službe moraju poraditi na sigurnosti svojih građana te spriječiti otmice, trgovinu ljudima te ostale oblike nasilja koja često završavaju smrtnim slučajem. Kako bi se riješio ovaj problem treba zaživjeti na nacionalnoj i međunarodnoj razini s obzirom da su zemlje u razvoju pogođene masovnim terorizmom i kriminalom.⁴⁶

17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj

Svi navedeni problemi i ciljevi rješivi su u slučaju da se ujedine snage na međunarodnoj razini te da uključuju određena načela, viziju i misiju te da im glavni poticaj bude stvaranje boljeg svijeta i održivog razvoja. Naglasak treba biti na nerazvijenim zemljama i onima u razvoju, a za to je potrebna hitna akcija za mobilizaciju, preusmjeravanje i oslobađanje transformativne snage trilijuna dolara privatnih sredstava kako bi se ostvarili ciljevi. Fokus treba biti na ulaganju u održivu energiju, transport i infrastrukturu te informacijsku i komunikacijsku tehnologiju. Unaprjeđenje inovacija, znanosti i tehnologije na međunarodnoj razini bio bi velik korak prema unaprjeđenju ciljeva tako da se i on smatra nužnim. Ključna stavka je ta da se treba postići makroekonomska stabilnost te bi tada ciljevi bili u potpunosti uspješni.⁴⁷

Za postizanje svih ciljeva bitna je ljudska volja i želja za napretkom koja se može ostvariti podizanjem nacionalne svijesti kroz edukaciju zaposlenika te šire javnosti. Veliki doprinos želji, većini ljudi može pridonijeti pojedini tipovi bonusa ili novčane pomoći te bi im to bio poticaj za težnju očuvanju okoliša.

2.5. Ograničenja i manjkavosti koncepta održivog razvoja

Složenost se javlja kao jača strana koncepta održivog razvoja, ujedno i kao temelj za proispitivanje i kritičku raspravu. Kritika koncepta održivog razvoja slijedi dvije glavne linije. Prva linija odnosi se na izjednačavanje prava na zadovoljenje osnovnih potreba svih, dok je posebno naglasak na siromašnima, s pravima na razvoj za koje su prvenstveno zainteresirane nerazvijene zemlje. Realnost je ta da je broj siromašnih koji žive ispod granica zadovoljenja osnovnih životnih potreba iznimno velik, kako unutar pojedinih zemalja tako i na globalnoj razini. Druga linija odnosi se na koncept koji pokušava suočiti razvoj i zaštitu. Koncept

⁴⁶ Ibid., dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/peace-justice/> 07.06.2023.

⁴⁷ Ibid., dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/globalpartnerships/> 07.06.2023.

održivog razvoja nastoji otkloniti jaz i razlike između razvijenih zapadnih zemalja i zemalja u razvoju.⁴⁸

Kritičari se protive konceptu održivog razvoja koja zamagljuje i neopravdano ublažava razlike na globalnoj razini između razvijenog Sjevera i nerazvijenog Juga. Prema kritičarima, primjena održivog razvoja kao globalni koncept iziskuje da im se prije svega promijeni model proizvodnje i potrošnje u industrijski razvijenim zemljama. Također ova kritika ima naglasak na promjenjivoj prirodi koncepta održivog razvoja koja stoga privlači široku potporu različitih socijalnih sudionika. Ova kritika objašnjava kako je za svakoga nešto obećano jer povezuje profitno orijentirane industrijalce i subvencionirane poljoprivrednike s radnicima koji teže socijalnoj jednakosti, jer ujedinjuju one koji su zabrinuti zbog zagađenja ili potreba za očuvanjem prirode, s jedne strane, sa zainteresiranim političarima kako bi maksimizirali rast te ostvarili pozitivno mišljenje vezano uz njihov rad te bi ih podržali ka ostvarenju ciljeva⁴⁹

Teorija modernizacije govori kako društvo prolazi kroz različite faze ekonomskog napretka te se vode time da je odnos prema prirodi podređen interesima ljudske vrste, ujedno su prema ovoj teoriji koncipirani razvojni planovi i strategije. Koncept održivog razvoja temeljen je na kritikama teorije modernizacije i razvoja stoga su slabosti ove teorije:⁵⁰

- Ograničeno razumijevanje napretka gdje je jedan od osnovnih pokazatelja napretka ljudska dominacija nad prirodom;
- Prioritet gospodarskog rasta uz poticanje potrošnje, dok se onečišćenje okoliša smatra neizbježnom posljedicom za razvoj;
- Potrošnja u suštini poboljšava ljudsko blagostanje;
- Zanimaruje se činjenica da je za društvenu stabilnost neophodno očuvanje prirodnih resursa
- Tradicionalna shvaćanja razvoja zanemaruju činjenicu da se razvoj Zapada temeljio (i još uvijek se uglavnom temelji) na iskorištavanju , ne samo vlastitih prirodnih resursa, već i resursa zemalja Trećeg svijeta;

⁴⁸ Pavlović, V. (2011.) Univerzitet i održivi razvoj, Srbija: FPN., str. 24-25

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid., str. 143-145

- Neizvedivo je postići globalnu repliku razvoja i općenito životnog standarda koji je postignut na globalnom sjeveru radi fizičkih ograničenja planeta i njegovih resursa;
- Konvencionalni razvojni model odbija priznati ograničenja ekonomskog rasta.

Kritike koje odbacuje održivi razvoj te ga smatraju nevažnim i neostvarivim konceptom bez ponude alternativnih rješenja nikako ne mogu pridonijeti napretku stoga se treba usredotočiti na prepoznavanje konkretnih izazova i poteškoća dok kritike mogu biti motivacija za bolje razmišljanje i rješavanje problema u okviru održivog razvoja.

2.6. Specifičnosti koncepta održivog razvoja u turizmu

Postoje tri specifičnosti vezane uz primjenjivost održivog razvoja u turizmu, a to su nosivi kapacitet, kontrola nad turizmom i masovni ili konvencionalni turizam. Oni predstavljaju stvarne izazove za prihvaćanje i uspješnu primjenu održivog razvoja, a problemi koje predstavljaju do danas nisu u potpunosti riješeni.⁵¹

Turističke destinacije imaju različite potrebe koje ovise o specifičnim okolnostima svake destinacije, a one ovise o stupnju razvoja, gospodarskim uvjetima i tržišnim situacijama.⁵²

Kada destinacije započinju ulaganje u turizam one najčešće dobivaju poticaje od vlade kako bi se turizam uspio podići na razinu globalnih turističkih destinacija. S vremenom kada dosegnu uspjeh bitno je postići sklad lokalnog stanovništva te održati autohtone običaje kako bi turistička destinacija dala jedinstven doživljaj posjetiteljima te ih naučila svojoj kulturi i potaknula ih na širenje zanimljivih i novih informacija koje svaka kultura i destinacija donosi.

Za postizanje održivog razvoja u turizmu moraju biti postignuti kriteriji kao što su ekonomska održivost, socio-kulturna održivost i ekološka održivost.⁵³

1. Ekonomska održivost

Ekonomska održivost u turizmu bit će postignuta kroz prihode koji su ostvareni putem turizma. Prihodi u turizmu se ostvaruju kroz noćenja, adrenalinske atrakcije, kulturne manifestacije, gastronomske usluge te organizirane obilaske.⁵⁴

⁵¹ Butler, R. W. (1999) Sustainable tourism: A state-of-the-art-review. An International Journal of Tourism Space, Place and Environment, 1(1),str. 9

⁵² Liu, Z. (2003) Sustainable Tourism Development: A Critique, Journal of Sustainable Tourism, 11(6), str. 467

⁵³ Stojanović, V. (2011.), op.cit., str. 204

⁵⁴ Ibid., str. 204-205

2. Socio-kulturna održivost

Bitna stavka je da se sa završetkom turističke sezone i ostvarenih prihoda ne mijenjaju stavovi i vrijednosti stečene tijekom života te da se nastave razvijati u istom smjeru bez narušavanja sklada zajednice. Također, trebaju biti unaprijed dogovoreni uvjeti i prihodi po djelatnostima kako nebi došlo do nesuglasica i sukoba među društvom.

Ono što privlači većinu turista jesu nove kulture i običaji koji često znaju biti narušeni zbog nemarnog ponašanja turista. Kada se govori o očuvanju kulture bitno je fokus staviti na očuvanju kulturnih građevina i spomenika, autohtonog odijevanje te životnog stila. Kako se turizam razvija sve više se grade moderni apartmani, hoteli i odmarališta te na taj način urbane kulture utječu na male lokalne zajednice.⁵⁵

Održivi razvoj je socijalno-ekološki proces koji teži očuvanju kvalitete okoliša te ujedno zadovoljavanju ljudskih potreba.

3. Ekološka održivost

Održavanje okoliša jedna je od glavnih ciljeva održivog razvoja. Da bi se težilo očuvanju okoliša koristi se metoda nosivog kapaciteta kojom se određuje koji broj turista je prihvatljiv u isto vrijeme na određenom prostoru, a da ne utječe loše po kvalitetu odredišta i okoliša.⁵⁶

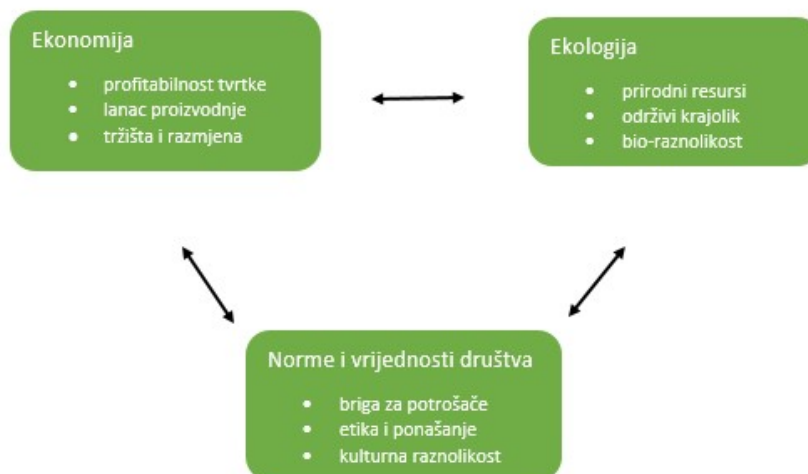
Na Slici 2 vidljivo je da je za uspostavljanje održivog razvoja bitno uspostaviti kompromis između društvenog, ekonomskog i ekološkog razvoja. Način na koji se kompromis ostvaruje jest ekonomska učinkovitost proizvodnje i funkcioniranja tržišnog mehanizma, potreba za očuvanje okoliša, krajolika i bioraznolikosti, korištenje prirodnih resursa i energije bez velikog stresa za okoliš, briga za potrošače i etično ponašanje koje je u skladu s normama i vrijednostima društva te uvažavanje kulturne raznolikosti.⁵⁷

⁵⁵ Ibid., str.204

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Grgić, M. i Bilas, V. (2008) Međunarodna ekonomija, Zagreb: Lares plus, str. 611

Slika 2 Trokut: ekonomija, ekologija i društvo

Izvor: Bilas, V., Franc, S. i Ostojić, R. (2017.), Višedimenzionalnost održivog razvoja. Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb: Notitia, str. 7

Smisao održivog razvoja je da se ne smije živjeti samo za sadašnje generacije, već i za buduće generacije, što podrazumijeva promjenu načina razmišljanja i djelovanja na individualnoj i društvenoj razini. Ključno je podizanje svijesti te odgovorno djelovanje prema okolišu i ljudima. Svi ljudi na planeti mogu doprinijeti održivosti svojim svakodnevnim odlukama i postupcima te je važno razumijeti da ljudski postupci imaju posljedice. Bez održivog razvoja budućnost svih ljudi je u opasnosti, stoga je bitno djelovati sada i zajedno kao globalna zajednica s ciljem da se osigura opstanak današnjeg svijeta za generacije koje dolaze.

3. UTJECAJ SIROMAŠTVA I KRIMINALNIH ORGANIZACIJA NA ODRŽIVI RAZVOJ

Siromaštvo i kriminalne organizacije imaju dubok i širok utjecaj na održivi razvoj, prije svega u ekonomskom i društvenom aspektu. Siromaštvo je često povezano s lošim zdravljem, obrazovanjem, niskim primanjima, nezaposlenošću i lošim stanovanjem. S druge strane, kriminalne organizacije mogu imati negativan utjecaj na održivi razvoj kroz različite aktivnosti poput ilegalne trgovine, iskorištavanja prirodnih resursa, korupcije i uništavanja okoliša.

Siromaštvo je jedan od najvažnijih izazova za postizanje održivog razvoja dok su kriminalne organizacije još veći izazov. Kriminalne organizacije povezane su s krčenjem šuma, trgovinom divljim životinjama, nezakonitim ribolovom, ilegalnom trgovinom drogama i trgovinom ljudi.

Kako bi se smanjio utjecaj siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj, potrebna je integrirana strategija koja uključuje državu, nevladine organizacije, civilna društva i privatni sektor. Strategije koje su od ključne važnosti su borba protiv korupcije, povećanje pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi te povećanje kapaciteta za zaštitu okoliša i očuvanje prirodnih resursa.

3.1. Analiza siromaštva kao multidimenzionalne pojave

Prisutnost siromaštva oduvijek je vladala svijetom, međutim odnos prema siromašnom stanovništvu polako se mijenja te je predmet koji se konstantno pokušava rješavati na globalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini. Siromaštvo je kompleksna i multidimenzionalna pojava koja ne može biti ograničena samo na nedostatak materijalnih resursa. Razina siromaštva često se mjeri samo na temelju ekonomskih faktora kao što su prihodi ili zaposlenost. Međutim, to je samo jedna strana koja određuje siromaštvo, dok druga uključuje nedostatak socijalizacije, što može rezultirati izolacijom i nedostatkom prilike za socijalnu interakciju. Također, uključuje nedostatak pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi, što može imati dugoročne posljedice za pojedinca i njihovu sposobnost da se izvuku iz siromaštva. Siromaštvo se često javlja kao rezultat nejednakosti, diskriminacije i nedostatka pravedne raspodjele resursa u društvu. Nedostatak pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi može ograničiti razvoj ljudskog kapitala i produktivnosti, što ima negativan utjecaj na gospodarski rast i društvenu stabilnost. S obzirom na navedene činjenice siromaštvo se definira kao nedostatak novaca za osnovne uvjete kao što

su hrana, grijanje, pitka voda, sanitarni uvjeti, obrazovanje, nedostatak zdravstvenih usluga te nikakvi ili loši stambeni uvjeti.⁵⁸

Sociolozi smatraju da je siromaštvo često povezano s nedostatkom socijalizacije tj. isključenosti iz društvenog života. Društvena isključenost odnosi se na nemogućnost sudjelovanja i uživanja u stvarima koje su za većinu ljudi uobičajene. Zbog nedostatka osnovnih kompetencija ili mogućnosti obrazovanja dolazi do isključivanja u zaposlenju, međuljudskim odnosima te nepoštivanja.⁵⁹ Na taj se način siromašni udaljavaju od novih prilika za posao te s time također prihoda i mogućnosti socijalizacije.

Moguće je siromaštvo podijeliti na dohodovno i nedohodovno, ali se češće dijeli na apsolutno i relativno dohodovno siromaštvo. Kada se govori o nemogućnosti zadovoljavanja osnovnih životnih potreba kao što su prehranjivanje i stambeno pitanje riječ je o dohodovnom siromaštvu, a kada je riječ o onemogućenom obrazovanju i zdravstvenim uslugama govori se o nedohodovnom siromaštvu. Postotak koji uključuje stanovništvo koje živi ispod granice siromaštva naziva se apsolutno siromaštvo. Granica siromaštva je minimalni novčani iznos kojim se zadovoljavaju osnovne životne potrebe, a minimalni iznos ovisi o stupnju razvijenosti zemlje. Relativno dohodovno siromaštvo određuje se prema standardima na nacionalnoj razini te se granica relativnog siromaštva određuje na temelju medijskog dohotka kućanstva.⁶⁰

Mjerenje siromaštva najčešće se istražuje prema reprezentativnom uzorku stanovništva prilikom čega se dobiva uvid o dohotcima i rashodima. Takav oblik mjerenja koristi se u većini zemalja te se izvodi ispitivanjem članova kućanstva o njihovim izvorima prihoda te preferencijama i navikama trošenja. Također ovim mjerenjem analiziraju se potrebe ispitanika te njihovo stajalište vezano za pojam siromaštva, što znači da potencijalno siromašni ljudi mogu imati različite preferencije od ljudi s normalnim dohotcima i uvjetima življenja te se po sebi ne svrstavaju kao siromašna populacija upravo zbog drugačijeg pogleda na život. Uobičajeno se mjerenja siromaštva analiziraju s obzirom na promatrani mjesec. Međutim do boljih i točnijih rezultata se dolazi promatranjem u intervalima kroz dulje razdoblje.⁶¹

Kako bi se u potpunosti razumjelo i suočilo sa siromaštvom, ljudi na globalnoj razini moraju prepoznati njegovu multidimenzionalnu prirodu. To zahtijeva sveobuhvatni pristup koji rješava

⁵⁸ Bejaković, P. (2005) Siromaštvo: Financijska teorija i praksa. Institut za javne financije, 29(1), str. 133

⁵⁹ Šučur, Z. (2004.), Socijalna isključenost: pojam, pristupi i operacionalizacija. Revija za sociologiju, 35(1), str. 1-2

⁶⁰ Bejaković, P. (2005.), op.cit., str. 133-134

⁶¹ Ibid.

sve aspekte siromaštva te kao cilj ima osnaživanje pojedinaca, pravednu raspodjelu resursa, unaprjeđenje socijalnih mreža, pristup obrazovanju i zdravstvenoj skrbi te smanjenje nejednakosti. Na taj način može se stvoriti pravednije društvo u kojem svi imaju jednake mogućnosti za napredak i razvoj.

3.2. Pregled strategija za borbu protiv siromaštva na globalnoj razini

S ciljem borbe protiv siromaštva trebaju biti osmišljene strategije koje se prilagođavaju kontekstu svake zemlje, a uključuju potrebe stanovništva te najnovije analize i podatke. Preokreti u globalnom smanjenju stanovništva uvelike ovise o tome kako danas svijet odgovara i reagira na izazove vezane uz siromaštvo. Svjetska banka predlaže da se hitne krize učinkovito rješavaju u što kraćem roku dok je istodobno naglasak usredotočen na temeljne razvojne probleme koji uključuju klimatske promjene i sukobe. Strategije Svjetske banke za borbu protiv siromaštva na globalnoj razini navedene su u nastavku.⁶²

1. Uklanjanje jaza između političkih težnji i postignuća

Često postoji razmjer između postavljenih ciljeva političkih aktivnosti i ostvarenja tih ciljeva. Stanovništvo očekuje promjene koje su dogovorene, ali ih u većini slučajeva ne dobivaju. Problem je taj što politički akteri obećavaju stvari koje ne mogu omogućiti te je od ključne važnosti stvoriti strategije provedbe koje brzo i učinkovito mogu rješavati probleme koji su vezani uz ostvarenje političkih težnji.

2. Poboljšanje učenja, poboljšanje podataka

Anketnim upitnicima u kućanstvima prikupljaju se informacije o dohotcima čime se dobiva uviđaj o stopi siromaštva. Noviji i praktičniji način skupljanja informacija su piksel snimljene satelitske slike koje mogu obavijestiti politike i potaknuti gospodarsku aktivnost. Iako je pristup informacijama danas puno jednostavniji i veći, njihova vrijednost često je neiskorištena. Takvi podaci mogu stvarati probleme zbog zaštite o osobnim podacima stoga se zahtijeva društveni ugovor koji štiti ljude od zlouporabe i štete te ujedno radi prema jednakoj zastupljenosti i pristupu.

3. Ulaganje u pripravnost i prevenciju

Ulaganje u smanjenje siromaštva pokazalo se neuspješnim kada nastupi kriza, a pravi dokaz tome je pandemija Covid-19. Pandemije zajedno klimatskim promjenama ukazuju na važnost

⁶² The World bank (2021.), Poverty Overview, dostupno na: <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview> 21.04.2023

aktivnog ulaganja u mjere pripravnosti i prevencije. Populacije koje su uspjele izbjeći takve katastrofe mogu smatrati da su takvi rizici eliminirani ili da ih se mogu riješiti ukoliko se dogode.

4. Širenje suradnje i koordinacije

Kako bi se doprinijelo održavanju javnih dobara i pomoći siromašnoj populaciji potrebno je ujedinjenje zemalja te njihova koordinacija u borbi protiv siromaštva. Ukoliko se želi iskorijeniti siromaštvo bitno je usredotočiti se na sve zemlje, a ne samo na one s niskim prihodima. Ključ uspjeha je fokusirati se na najsiromašnije skupine ljudi, bez obzira na to gdje oni žive, u suradnji sa zemljama na svim razinama prihoda ulagati u njihovu budućnost i dobrobit. S ciljem okončanja ekstremnog siromaštva Grupacija Svjetske banke teži povećanju rasta prihoda među 40% najsiromašnijih u svakoj zemlji. Poticanjem prosperiteta naglašava se rješavanje trajnih nejednakosti koje su zastupljene među siromašnom populacijom kroz generacije te se time potiče njihovo poboljšanje blagostanja.

Ciljevi Svjetske banke usredotočeni su na poboljšanje životnih uvjeta u svim zemljama, a oni uključuju stvaranje novih radnih mjesta, povećanje prosječnih prihoda, potpuno uključivanje žena i mladih u gospodarstvo, poticanje rasta, rješavanje ekoloških i klimatskih izazova te potporu stabilnije i snažnije ekonomije za sve.

Inicijativa koja uključuje borbu protiv siromaštva te zagovara obrazovanje kao temelj gospodarskog razvoja donesena je od strane Europske unije te je ona u svojoj strategiji do 2020. godine pod nazivom „Europa 2020“ postavila povećanje razine obrazovanosti u Europi kao jednog od glavnih ciljeva. Svoj cilj planirali su postići kroz sprječavanje ranog napuštanja obrazovanja te aktivnim povećanjem udjela generacija koja imaju završeno visoko obrazovanje. Obrazovanje je temeljno ljudsko pravo koje je neophodno kako bi se ostvarila sva ljudska prava te se ono smatra bitnim faktorom zahvaljujući kojem se pojedinci i skupine mogu izvući iz siromaštva i socijalne isključenosti te s punim pravima sudjelovati u društvu kao aktivni građani. Djeca iz siromašnih obitelji i ranjivih skupina imaju veću vjerojatnost da će napustiti obrazovanje, stoga imaju manju mogućnost zapošljavanja te se povećava opasnost od društvene isključenosti te je danas milijunima djece diljem svijeta zbog siromaštva uskraćeno obrazovanje.⁶³

⁶³ Farnell, T. (2012). Jednake prilike u obrazovanju u globalnoj perspektivi. Priručnik studenti s invaliditetom: opće smjernice., str. 16-18

Inicijative pokrenute od hrvatskih udruga Putokaz za Afriku i Kolajna ljubavi jedne su od udruga koje su pokrenute u svrhu pomoći i edukaciji siromašne djece diljem Afrike. Takve udruge pokreću brojne akcije kao što su volontiranje, kumstva i donacije od ljudi koji su spremni pomoći. Svrha ovih udruga je omogućiti djeci barem jedan kvalitetan obrok u danu, gradnju novih škola u svrhu pružanja edukacije svoj djeci kao prilika za bolju budućnost te osiguranje potrepština za bolji život kao što su odjeća, obuća, madraci, posuđe i koze.

3.3. Utjecaj siromaštva na održivi razvoj zemalja

Prema pregledu napretka provedbe Programa 2030. doneseni su rezultati prema kojima se vidi da se nastavlja pad globalnog ekstremnog siromaštva, ali je i dalje usporeni pad. S obzirom na to da je pad usporen zaključuje se da svijet nije na pravom putu k postizanju cilja da do 2030. godine u svijetu živi manje od 3% ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu. Sustavi socijalne zaštite i vlada financijski pomažu onima kojima je pomoć najpotrebnija, ali te usluge je nužno povećati ukoliko se žele postići ciljevi.⁶⁴

Utjecaj pandemije COVID-19 preokrenuo je stabilan napredak u smanjenju siromaštva u proteklih 25 godina. Ovaj preokret bez sumnje je dodatno pogoršan rastućom inflacijom i učincima rata u Ukrajini. Procjenjuje se da će ove kombinirane krize dovesti do toga da će dodatnih 75 milijuna do 95 milijuna ljudi živjeti u ekstremnom siromaštvu 2022. godine u usporedbi s projekcijom prije pandemije. Gotovo sve zemlje uvele su nove kratkoročne mjere socijalne zaštite kao odgovor na krizu izazvanu COVID-19 kako bi zaštitile zdravlje, radna mjesta i prihode ljudi. Ako se te mjere nastave, osigurat će potrebnu pomoć siromašnima i pomoći im da izađu iz siromaštva.⁶⁵

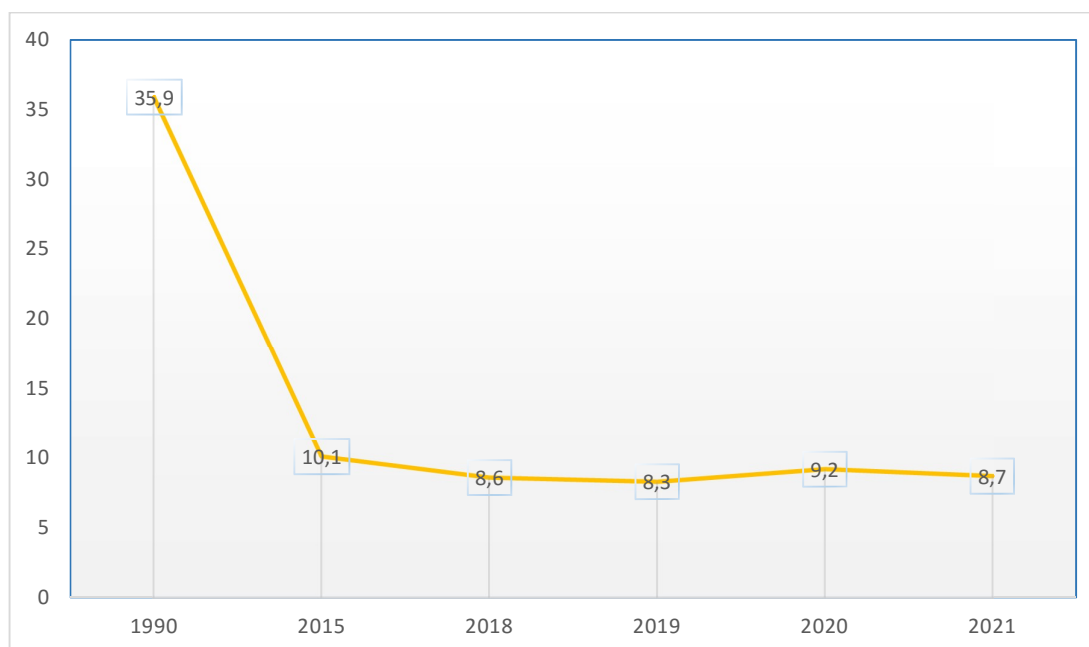
Na Grafikonu 1 dan je prikaz udjela ljudi koji žive ispod 1,9\$ dnevno, 1990.-2020. i prognoza za 2021. Prema grafikonu između 2015. i 2018. globalno siromaštvo nastavilo je svoj povijesni pad, s globalnom stopom siromaštva koja je pala s 10,1% u 2015. godini na 8,6% u 2018. Sadašnja predviđanja pokazuju da je zbog pandemije COVID-19 globalna stopa siromaštva naglo porasla s 8,3% u 2019. na 9,2% u 2020. godini. Iako se predviđa da će se stopa siromaštva 2021. godine smanjiti na 8,7% , ona je još uvijek viša od razine prije pandemije.⁶⁶

⁶⁴ Guterres, A. (2019) Report of the Secretary-General on SDG Progress 2019: Special Edition. Herndon: United Nations Publications, dostupno na: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24978Report_of_the_SG_on_SDG_Progress_2019.pdf 31.03.2023

⁶⁵ United Nations (2022), Economic and Social Council, dostupno na: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2022/secretary-general-sdg-report-2022--EN.pdf> 12.05.2023

⁶⁶ Ibid.

Grafikon 1 Udio ljudi koji žive ispod 1,9\$ dnevno, 1990.-2020., prognoza za 2021. (postotak)

Izvor: Izrada autorice, prema United Nations (2022), Economic and Social Council, dostupno na: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2022/secretary-general-sdg-report-2022--EN.pdf> 12.05.2023

Jedna od glavnih posljedica siromaštva je glad koja je u ponovnom porastu diljem svijeta dok pothranjenost i dalje pogađa milijune djece. Hitno su potrebna velika ulaganja u infrastrukturu i tehnologiju kako bi se težilo održivosti poljoprivrede, sve je manje javnog ulaganja u poljoprivredu dok mali i obiteljski poljoprivrednici trebaju veću potporu.⁶⁷

Između 2014. i početka pandemije, broj ljudi koji gladuju i pate od nedostatka hrane postupno je rastao. Kriza COVID-19 pridonijela je još većoj stopi rasta gladnih i nedostatka hrane. Rat u Ukrajini dodatno remeti globalne lance opskrbe hranom i stvara najveću globalnu krizu hrane od Drugog Svjetskog rata.⁶⁸

U 2020. godini između 720 milijuna i 811 milijuna ljudi diljem svijeta patilo je od gladi, čak 161 milijun više nego 2019. Također u 2020. je preko 30% - 2,4 milijarde ljudi imalo umjereni ili ozbiljni nedostatak redovnog pristupa odgovarajućoj hrani.⁶⁹

Udio zemalja opterećenih visokim cijenama hrane, koje su relativno stabilne od 2016., naglo je porastao sa 16% u 2019. na 47% u 2020. održavajući uglavnom trendove na međunarodnim

⁶⁷ Guterres, A. (2019.), op.cit., str. 7

⁶⁸ United Nations (2022), op.cit.

⁶⁹ Ibid.

tržištima. Međunarodne cijene prehrambenih artikala skočile su u drugoj polovici 2020., više nego nadoknađujući padove u prvih pet mjeseci godine, podržane povećanjem međunarodne potražnje za žitaricama, biljnim uljima, šećerom i mliječnim proizvodima povezanim s ublažavanjem restriktivnih mjera povezanih s pandemijom COVID-19.⁷⁰

S obzirom da je usporan pad globalnog ekstremnog siromaštva potrebno je povećati napore u uspostavi sustava socijalne zaštite i financijskoj podršci kako bi se ostvarili ciljevi održivog razvoja. Kombinacija pandemije, rasta inflacije i učinaka rata u Ukrajini rezultirali su porastom broja ljudi u ekstremnom siromaštvu, stoga su nove mjere socijalne zaštite ključne za zaštitu zdravlja, radnih mjesta i prihoda stanovništva te izlazak iz siromaštva. Također, glad je u porastu diljem svijeta, a pothranjenost i dalje pogađa milijune djece. Potrebna su značajna ulaganja u infrastrukturu i tehnologiju kako bi se postigla održivost poljoprivrede. Također, podrška malim i obiteljskim poljoprivrednicima ključna je za borbu protiv gladi i nedostatka hrane. Međunarodne cijene hrane su u znatnom porastu, što povećava broj zemalja suočenih s visokim cijenama hrane te ova situacija dodatno otežava borbu protiv gladi i pogoršava globalnu krizu hrane.

Uzimajući u obzir ove podatke, jasno je da je postizanje održivog razvoja povezano s izazovima siromaštva i gladi. Potrebno je snažno djelovanje na globalnoj razini, uključujući povećanje ulaganja u socijalnu zaštitu, podršku poljoprivrednicima i stabilizaciju cijena hrane.

3.4. Analiza utjecaja i značaja kriminalnih organizacija u ilegalnim aktivnostima

Kriminalne organizacije su organizacije sastavljene od klanova koji su hijerarhijski strukturirani na različitim pozicijama, tako da je njezin autoritet zajamčen te gotovo uvijek zaštićen tajnovitošću dok je istodobno ta struktura dovoljno fleksibilna da se može prilagođavati različitim uvjetima i potrebama. Takve organizacije svoju poziciju stječu korištenjem nasilja kao specifičnog sredstva za stjecanje političke moći. Način na koji ostvaruju profit povezan je sa sprovođenjem tajnih aktivnosti i pranjem novca na zakonitim tržištima pomoću monopolističkih pozicija na nezakonitim tržištima. Kriminalne organizacije smatraju se modernom manifestacijom koja je funkcionalna za politiku i ekonomiju te je činjenica da takav način poimanja politike i ekonomije, koji raspodjeljuje autoritativnu moć i odnos između

⁷⁰ Ibid.

građana i države, dijeli sve veći broj skupina koji djeluje u legitimnom svijetu stoga je to razlog zašto kriminalne organizacije postižu sve veći uspjeh.⁷¹

Kriminalne organizacije nastale su u određenim povijesnim okolnostima kao endogena pojava u određenim državama, a rezultat su državnog pristanka ulaska lokalnih vlasti na visoke pozicije u donošenju odluka. Problem nije nepostojanje države i sustava nego volja države da smanji troškove izgradnje nacije, povjeravajući odluke i funkcije takvim skupinama. Regulacijom teritorija putem nasilja, dovoljna je kontrola u nekoliko četvrti da organizacija napreduje u akumulaciji resursa te ulaže novac u profitabilnija nezakonita tržišta kao što su trgovina oružje, robljem i drogom pomaže im da se infiltriraju u legitimnom društvu.⁷²

Karakteristike kriminalnih organizacija su:

1. Odsutstvo političkih ciljeva – ciljevi organiziranog kriminala su novac i moć čije stjecanje nije ograničeno pravnim ili moralnim interesima. Organizirana kriminalna skupina nije motivirana društvenom doktrinom, političkim uvjerenjima ili ideološkim interesima. Iako politička uključenost može biti dio aktivnosti skupine, svrha je obično dobiti zaštitu ili imunitet za svoje nezakonite aktivnosti. Ovo razlikuje organizirani kriminal od skupina osoba koje su organizirane i krše zakon kako bi promicale svoje političke ciljeve, kao što su nacionalističke ili terorističke skupine.⁷³
2. Hijerarhija – organizirana kriminalna skupina ima vertikalnu strukturu moći s najmanje tri stalne vođe te je autoritet svojstven položaj kojeg bilo tko od te tri vođe može zauzimati u bilo kojem trenutku.⁷⁴
3. Ograničeno ili isključivo članstvo – organizirana kriminalna skupina značajno ograničava članstvo. Kvalifikacije mogu uključivati etničko podrijetlo, srodstvo, rasu i kazneni dosje. Oni koji ispunjavaju osnovne kvalifikacije moraju dokazati da su kvalificirani za članstvo svojim ponašanjem – na primjer, spremnošću da počine kriminalna djela, poštuju pravila, slijede naredbe i čuvaju tajne.⁷⁵

⁷¹ Allum F. i Siebert, R. (2003) *Organized crime and challenge to democracy*, London: Routledge, str.28

⁷² Ibid.

⁷³ Abadinsky, H. (2012) *Organized crime*, Cengage Learning, str. 3

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid.

4. Sastavlja jedinstvenu subkulturu – pripadnici organiziranog kriminala često sebe smatraju različitima od konvencionalnog društva, na koje obično gledaju s podsmijehom i prijezirom i stoga ne podliježu njegovim pravilima.⁷⁶
5. Ovjekovječuje samu sebe – organizirana kriminalna skupina predstavlja stalnu zavjeru koja je osmišljena da traje kroz vrijeme, to jest, nakon života trenutnih vođa. Očuvanje organizacije preuzimaju članovi, što predstavlja važnu osnovu za privlačenje novih članova.⁷⁷
6. Spremnost na korištenje nezakonitog nasilja – u organiziranoj kriminalnoj skupini nasilje je rutinski prihvatljiv izvor postizanja ciljeva. Korištenje nasilja nije ograničeno etičkim razlozima, već je samo kontrolirano praktičnim ograničenjima.⁷⁸
7. Monopolizam – organizirana kriminalna skupina izbjegava konkurenciju te teži vlasti nad određenim geografskim područjem te određenom industrijom. Monopol organiziranog kriminala održava se nasiljem, prijetnjama i korumpiranim odnosima sa službenicima za provođenje zakona.⁷⁹
8. Upravlja se pravilima i propisima – organizirana kriminalna skupina, poput legitimne organizacije, ima skup pravila i propisa kojih se članovi moraju pridržavati. U organiziranom kriminalu, člana koji krši pravila se ne otpušta, nego ih se vjerojatnije rješavaju na način da ih likvidiraju.⁸⁰

3.5. Pregled strategija za borbu protiv kriminala na globalnoj razini

U borbi protiv globalnih kriminalnih organizacija potrebno je osmisлити strategije koje su utemeljene na dokazima te koristiti strategije koje su usvojene na međunarodnoj razini. Prije više od 20 godina usvojena je Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala kojom se međunarodna zajednica složila ujediniti oko globalnih odgovora na ovaj globalni izazov. Ovaj dokument predstavlja sveobuhvatan pristup borbi protiv skupina za organizirani kriminal koje djeluju preko granica. Na ovaj način odašilje se poruka kojom se nikoga ne izostavlja sukladno glavnom cilju Agende za održivi razvoj do 2030. godine

⁷⁶ Ibid., str. 4

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid., str.5

te je priručnik rezultat suradnje velikog broja partnera širom svijeta od civilnog društva i privatnog sektora sve do državnih institucija te međunarodnih i regionalnih organizacija.⁸¹

Postoji mnogo oblika organiziranog kriminala koji se pojavljuje na različitim razinama. Stoga, svaki odgovor na ovaj problem mora biti pažljivo razmotren i mora se uzeti u obzir mnogo različitih faktora. Učinkovita strategija za borbu protiv organiziranog kriminala mora prvo definirati jasan i konkretan cilj i ciljeve. Zatim mora definirati željenu promjenu u odnosu na organizirani kriminal i stvoriti pristup koji se često naziva „teorijom uspjeha“. Slijedeći ovaj pristup, može se razviti multisektorski plan koji je nužan za učinkovitu borbu protiv ovog problema.⁸²

Svaka država i regija ima svoje jedinstvene karakteristike, ali analiza strategija i odgovora na organizirani kriminal širom svijeta ukazuje na četiri opća načela koja se mogu primijeniti u većini situacija. Ova načela su dovoljno općenita i široka da se mogu prilagoditi različitim kontekstima i služe kao osnova za postavljanje ciljeva i jačanje kapaciteta.

Prvi princip usredotočen je na spriječavanje. Spriječavanje je ključno u borbi protiv organiziranog kriminala jer se cilj mora postaviti prije nego što dođe do kriminalnih aktivnosti. Ovo uključuje uspostavljanje odgovarajućih zakona, pravilnika i mjera za spriječavanje organiziranog kriminala prije nego što se dogodi te je nužno spriječiti pridobljivanje novih članova te infiltraciju kriminalnih organizacija u sektor gospodarstva i zakone.

Drugi princip je vezan uz zaštitu ranjivih skupina ljudi i žrtava povrede. Način na koji djeluju je zaštita ljudskih prava i ravnopravnosti te uvid u štete koje organizirani kriminal nanosi ranjivim skupinama, stoga se mogu zaštitnički postaviti prema žrtvama. Povrede od kriminalnih organizacija često su fizičke te to nisu samo povrede ljudi već okoliša i životinjskih vrsta. Kada se govori o fizičkoj povredi ljudi, riječ o nasilju i trgovini ljudi stoga fizičke povrede nerijetko dovode i do psihičkih povreda. Ovim principom naglašava se važnost zaštite i podrške za žrtve organiziranog kriminala, a njeni ciljevi pokazuju da se pravilnom komunikacijom i podizanjem svijesti može spriječiti zlouporaba i povreda ranjivih pojedinaca.

Treći princip je gonjenje skupina organiziranog kriminala na način da se smanje i ometaju prihodi organiziranog kriminala te da im se povećaju troškovi i rizik aktivnosti kojima djeluju. Organizirana kriminalna aktivnost se otkriva i suzbija kroz ometanje njihovog poslovnog

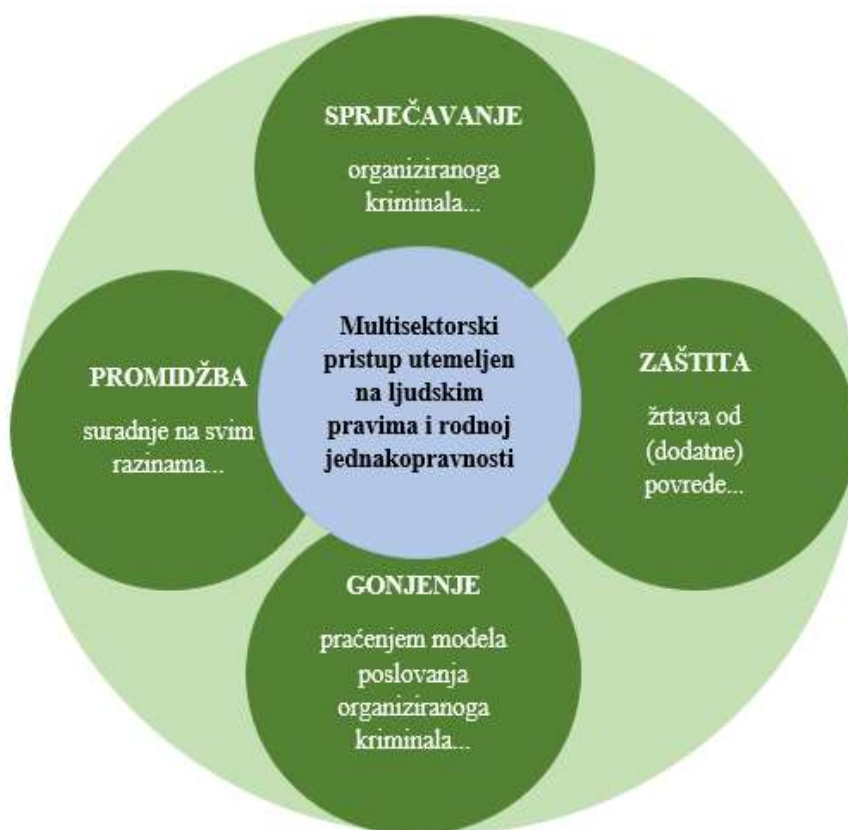
⁸¹ UNODC (2021) Organized Crime Strategy Toolkit for Developing High-impact Strategies, Beč: United Nations. Dostupno na: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/pdf/Strategies/Toolkit_-_Croatian.pdf 01.04.2023.

⁸² Ibid.

modela i oduzimanjem financijske dobiti koju su nelegalno stekli. To povećava rizik i otežava njihove aktivnosti.

Četvrti princip je promidžba suradnje na međunarodnoj razini tako da se uključi cjeloukupno društvo. Bitna stavka je da uključenost vladinog, nevladinog i privatnog sektora značajna te da djeluje na lokalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini. Poboljšanje suradnje na svim razinama ostvaruje se usvajanjem multisektorskog pristupa s različitim sudionicima i raspodjelom odgovornosti i vlasništva nad problemom.

Slika 3 Četiri sveobuhvatna strateška načela: "četiri P"

Izvor: UNODC (2021) Organized Crime Strategy Toolkit for Developing High-impact Strategies, Beč: United Nations. dostupno na: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/pdf/Strategies/Toolkit_-_Croatian.pdf 01.04.2023.

Prema Europolovoj procjeni 65% kriminalnih organizacija sastavljeno je članova različite nacionalnosti, što ukazuje na to da se samo jedna trećina kriminalnih organizacija sastoji od članova iste nacionalnosti. Također, 70% kriminalnih organizacija aktivno djeluje u više od

triju zemalja čime se zaključuje da samo jedna četvrtina kriminalnih organizacija djeluje u jednoj ili dvije zemlje.⁸³

Istraživanjem lokalnih kriminalni organizacija utvrdili su da je većina članova skupina rođena i odrasla u gradu u kojem su aktivno djelovali. Kako je organizirani kriminal bio zastupljen u zajednici gdje su odrastali, takav oblik kršenja zakona bio je prirodno usađen u njihov tip odgoja te su djelovali na lokalnom području. S obzirom na to da djeluju na lokalnoj razini, zaključeno je da se takav oblik djelovanja organiziranog kriminala na lokalnoj razini treba prepustiti lokalnim obavještajnim službama. Lokalne mjere koje su donesene protiv organiziranog kriminala su:⁸⁴

- Lokalne službe moraju djelovati u borbi protiv kriminalnih organizacija;
- „Strategija odozgo prema dolje“, praćenje tijeka novca te uhićenje vođa organiziranog kriminala;
- Lokalna policija ima sposobnosti pronalaska lokalnih nezakonitih tržišta te imaju mogućnost u uvid štete koji donose kriminalne organizacije.

Zbog goleme štete koju donosi organizirani kriminal, Europski parlament i Vijeće naglasili su važnost djelovanja Europske unije s ciljem suzbijanja i borbe protiv organiziranog kriminala te predlažu konkretne srednjoročne i dugoročne strategije, a one su:⁸⁵

1. Jačanje suradnje tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnih tijela

- Jednostavna razmjena informacija i pravodoban pristup njima
- Napredni okviri za suradnju
- Međunarodna suradnja

⁸³ European Crime Prevention Network (2021) Razbijač mitova – Borba protiv teškog i organiziranog kriminala: međunarodna suradnja ili lokalni pristupi? Bruxelles: EUCPN, dostupno na: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/2201_Mythbuster_3_HR.pdf 19.05.2023.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Europska komisija (2021.), Komunikacija komisije Europskom Parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija empty; O strategiji EU-a za suzbijanje organiziranog kriminala za razdoblje 2021.-2025., Bruxelles, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0170> 13.05.2023.

2. Učinkovite istrage: razbijanje struktura organiziranog kriminala i rješavanje prioriternih kaznenih djela
 - Poboljšanje djelovanja u borbi protiv struktura organiziranog kriminala
 - Prilagođen odgovor na posebne oblike kaznenih djela
3. Oduzimanje zarade ostvarene organiziranim kriminalom i sprječavanje infiltracije u legalno gospodarstvo i društvo
 - Jačanje mjera za povrat imovine i borbu protiv pranja novca, promicanje financijskih istraga
 - Poboljšanje antikorupcijskih mjera
 - Rješavanje problema infiltracije u gospodarstvo i društvo
4. Priprema tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnih tijela za digitalno doba
 - Pristup digitalnim tragovima i dokazima
 - Učinkoviti alati i tehnologije
 - Poboljšanje pristupa vještinama, znanju i operativnim stručnim znanjima

3.6. Utjecaj kriminalnih organizacija na održivi razvoj zemalja

Organizirani kriminal je ozbiljan problem s kojim se suočavaju mnoge države diljem svijeta. To je skupina koja je po svojoj prirodi vrlo agilna i multidimenzionalna. Oni često koriste nejednakost i marginalizaciju u društvu kako bi se infiltrirali u zajednice i stekli kontrolu nad njima. Organizirani kriminal prilagođava se novim tehnologijama i brzo razvija nove načine rada kako bi iskoristili strukturne promjene na državnoj i međunarodnoj razini.⁸⁶

Nažalost, nedavna globalna pandemija bolesti izazvane koronavirusom omogućila je organiziranom kriminalu nove mogućnosti za nedopušteno poslovanje. Ove skupine privlače novonastale političke nestabilnosti i koriste prilike koje se pružaju kada državna kontrola slabi ili se smanjuje. Međutim, unatoč njihovoj prilagodljivosti organizirani kriminal ne bi smio biti toleriran u društvu. Borba protiv organiziranog kriminala neupitna je te se provodi koristeći različite alate, uključujući jačanje državne kontrole, primjenu zakona i kaznene sankcije te uključivanje zajednice u borbu protiv organiziranog kriminala. Samo zajedničkim naporima i

⁸⁶ UNODC, (2021.), op.cit.

suradnjom može se suočiti s ovim problemom i raditi na stvaranju sigurnijeg i pravednijeg društva za sve.

3.7. Analiza utjecaja siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj turizma u destinacijama

Gotovo sve teorije u glavnoj ekonomiji, uključujući turizam, vrte se oko relativne vrijednosti novca kao nužan uvjet rasta te uravnoteženog razvoja različitih sektora gospodarstva i raspodjele koristi na što je moguće veći broj, kako bi se opravdalo dobro za najveći broj ljudi.⁸⁷

Turizam je važna aktivnost koja može poticati gospodarski rast, stvarati radna mjesta i poticati razvoj u mnogim destinacijama diljem svijeta. Međutim, u destinacijama pogođenim siromaštvom i prisutnošću kriminalnih organizacija, održivi razvoj turizma može biti ugrožen.

Siromaštvo i kriminalne organizacije često imaju dubok i kompleksan utjecaj na održivi razvoj turizma u destinacijama diljem svijeta. Ova analiza istražuje kako ove dvije ključne varijable međusobno djeluju i kako njihova prisutnost može negativno utjecati na turizam i održivi razvoj destinacije.

Siromaštvo je duboko povezano s nejednakošću, nedostatkom obrazovanja i pristupa resursima. Ove društvene nepravde mogu negativno utjecati na turizam na nekoliko načina. Prvo, siromaštvo može ograničiti kapacitete lokalnog stanovništva za sudjelovanje u turističkoj industriji. Nedostatak obrazovanja i vještina može smanjiti mogućnosti zapošljavanja u turizmu, a nedostatak pristupa resursima može ograničiti razvoj turističke infrastrukture. Ove nepovoljne okolnosti mogu negativno utjecati na turističku privlačnost destinacije i kvalitetu turističkog iskustva. Turisti često preferiraju destinacije koje nude sigurnost, dobrobit lokalne zajednice i prihvatljive životne uvjete.

Drugo, prisutnost kriminalnih organizacija ima izravan utjecaj na turizam. Destinacije pogođene visokom razinom kriminala često se percipiraju kao nesigurne i nepoželjne od strane turista. Turizam pati zbog smanjenog broja posjetitelja, otkazivanja rezervacija i negativne medijske percepcije. Kriminalne organizacije također mogu iskoristiti turizam za ilegalne aktivnosti poput krijumčarenja drogom, trgovine ljudi, pranje novca i nasilje, što dodatno povećava negativan utjecaj na turističku destinaciju. Ove ilegalne aktivnosti mogu narušiti ugled destinacije i dovesti do intervencije vlasti, što dalje utječe na turizam. Također, prisutnost kriminalnih organizacija može stvoriti nepoželjnu sigurnosnu sliku koja odbija turiste te se

⁸⁷ Singh, S. (2022) Do indexes assess poverty? Is tourism truly pro-poor? *Journal of Ekonomi*, 4(1), 6 -13

destinacije pogođene organiziranim kriminalom često percipiraju kao nesigurne i rizične za posjetitelje. Ova negativna percepcija može rezultirati smanjenjem turističkog prometa i potencijalnim gubitcima prihoda za lokalno stanovništvo.

Održivi razvoj turizma zahtjeva pristup koji uzima u obzir sve faktore koji mogu utjecati na destinaciju. Kako bi se prevladali izazovi siromaštva i kriminala, potrebne su mjere koje se temelje na suradnji lokalne zajednice, turističkih dionika i vlasti.

Mjere suzbijanja siromaštva mogu uključiti ulaganje u obrazovanje i obuku lokalnog stanovništva kako bi se stvorile mogućnosti za zapošljavanje u turizmu, promicanje lokalnog poduzetništva i poboljšanje infrastrukture. Ovo će osigurati veću uključenost lokalnog stanovništva u turizam i poboljšati njihovu kvalitetu života.

U borbi protiv kriminalnih organizacija ključna je suradnja između vlasti, turističkih dionika i sigurnosnih snaga. Takav oblik borbe uključuje jačanje policijske prisutnosti i obavještajnih kapaciteta, borbu protiv korupcije i suradnju s međunarodnim partnerima u borbi protiv trgovine drogom i drugih oblika organiziranog kriminala.

4. PREGLED STANJA U ODABRANIM ZEMLJAMA LATINSKE AMERIKE

Unatoč tome što se siromaštvo u Latinskoj Americi smanjilo tijekom posljednja tri desetljeća rezultati nisu bili uspješni u svim zemljama te je ruralno siromaštvo i dalje ogromno s obzirom na urbano siromaštvo koje se smanjilo. Može se reći da je rezultat smanjenja ruralnog siromaštva migracija velikog broja stanovnika, a ne uspješnog razvoja ruralnog siromaštva.⁸⁸

Latinska Amerika suočava se s ekstremnim nasiljem koji je produkt transnacionalnog organiziranog kriminala i trgovine drogom. Kriminal i nasilje povezano s trgovinom drogom u regiji su eskalirale posljednjih godina, podižući pitanje droge u prvi plan te takve skupine izazivaju državnu vlast u izvornim i tranzitnim zemljama gdje su vlade često krhke i korumpirane⁸⁹

4.1. Utjecaj siromaštva na održivi razvoj

Siromaštvo te sve veća nejednakost u prihodima i degradacija okoliša vrlo su kritični izazovi za održivi razvoj. Međutim, sve veća degradacija okoliša veliko je ograničenje na putu održivog razvoja, ublažavanja siromaštva i kontrole nejednakosti u prihodima. Degradacija okoliša utječe na poljoprivredu, zapošljavanje te smanjene količine hrane, što povećava siromaštvo te stoji na putu ostvarenju cilja održivog razvoja.⁹⁰

Bez obzira na to što je urbanizacija i konvergencija u stopama siromaštva brza između ruralnih i urbanih područja, ruralno siromaštvo i dalje je veliki problem blagostanja u većini zemalja Latinske Amerike koje slijede golemo rasipanje ljudskih resursa. Siromašni su neravnomjerno raspoređeni i više su koncentrirani u ruralnim područjima Latinske Amerike. Kada bi se povećala produktivnost rada prihodi bi bili veći, što pomaže smanjenju nejednakosti te doprinosi smanjenju stanovništva. Ruralno-urbana migracija popraćena je produktivnosti u poljoprivredi te ona kao takva ima tendenciju pozitivnog utjecaja na smanjenje siromaštva.⁹¹

⁸⁸ De Janvry, A., Sadoulet E. (2000) Rural poverty in Latin America Determinants and exit paths. Food Policy, 25(4), str. 38.-409

⁸⁹ Wyler, L. S., Beittel, S. J., Seelke, C. R i Sullivan, M. P. (2011) Latin America and the Caribbean: Illicit Drug Trafficking and U.S. Counterdrug Programs, Congressional Research Service, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/R41215.pdf> 15.04.2023

⁹⁰ Khan, S., Yahong, W. i Zeeshan, A. (2022) Impact of poverty and income inequality on the ecological footprint in Asian developing economies: Assessment of Sustainable Development Goals. Energy Reports, 8, str. 670-679

⁹¹ Prados de la Escosura, L. (2007.) Inequality and Poverty in Latin America: A Long-Run Exploration. The New Comparative Economic History., str. 301

Prema Ujedinjenim narodima, broj ljudi koji živi u ekstremnom siromaštvu u Latinskoj Americi porastao je s 9,9% u 2016. na 10,2% u 2017. (62 milijuna ljudi). U 2020. godini ljudi u Latinskoj Americi koji žive u ekstremnom siromaštvu dosegli su 83 milijuna zbog pandemije COVID-19. Osim toga, Latinska Amerika postaje neravnopravan kontinent u svijetu te je zbog nejednakosti uzrokovana društvena nestabilnost, što negativno utječe na turizam, stoga turisti nerado posjećuju nesigurne zemlje.⁹²

Nakon naglog povećanja siromaštva i blagog povećanja nejednakosti dohotka u 2020. kao rezultat pandemije COVID-19, ekstremno siromaštvo i stope siromaštva su se smanjile u 2021., a slojevi sa srednjim dohotkom su porasli, ali ne dovoljno da potpuno preokrenu negativne učinke pandemije. Tako je 2021. stopa siromaštva u Latinskoj Americi dosegla 32,3% ukupnog stanovništva regije (što predstavlja pad od 0,5 postotnih bodova u odnosu na 2020.), dok je stopa ekstremnog siromaštva iznosila 12,9% (0,2 postotna boda manje nego 2020.).⁹³

ECLAC (Economic Commission for Latin America and the Caribbean) predviđa da će do kraja 2022. godine siromaštvo iznositi 32,1% stanovništva, a ekstremno siromaštvo 13,1%, što ukazuje na blagi pad ukupnog siromaštva i blagi porast ekstremnog siromaštva u odnosu na 2021., zbog kombiniranih učinaka gospodarskog rasta, dinamike tržišta rada i inflacije. Ove brojke znače da će dodatnih 15 milijuna ljudi živjeti u siromaštvu u usporedbi sa situacijom prije pandemije te da će u ekstremnom siromaštvu biti 12 milijuna više nego 2019.⁹⁴

Kako bi se iskorijenilo siromaštvo i postigao održivi razvoj bitne su ključne točke, a to su:

- Stvaranje mogućnosti za povećanje dohotka i zapošljavanja kako bi se smanjili učinci socijalne i ekonomske neuravnoteženosti. Na taj način povećat će se prihodi siromašnih, poboljšati će se ljudski i institucionalni kapaciteti, kao i pomoć u iskorjenjivanju siromaštva poboljšanim sredstvima za život.⁹⁵

⁹² Dossou, T. A. M., Kambayse, E. N., Bekun, F. V., Eoulam, A. O. (2021) Exploring the linkage between tourism, governance quality, and poverty reduction in Latin America. *Tourism Economics*, online. Dostupno na: file:///C:/Users/xyx/Downloads/10.1177_13548166211043974.pdf 26.05.2023.

⁹³ United Nations (2022), Poverty Rates in Latin America Remain Above Pre-Pandemic Levels in 2022, ECLAC Warns, dostupno na: <https://www.cepal.org/en/pressreleases/poverty-rates-latin-america-remain-above-pre-pandemic-levels-2022-eclac-warns> 09.06.2023

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Joel, A. (2008) Poverty and sustainable development in the Niger delta region of Nigeria. *Journal of Sustainable Development in Africa*, 10(3), str. 168

- Potpora oblika poticaja temeljenih na zajednici, kao što su kreditne linije za učinkovite korisnike resursa u područjima, sankcije za prakse štetne za okoliš te potpore od strane poljoprivrednih zanimanja koja imaju kapacitete za zapošljavanje mnogih radnika.⁹⁶
- Razvojne strategije moraju biti usmjerene na ljude i osmišljene posebno kako bi zadovoljile potrebe domorodaca te ih podučiti kako da preuzmu aktivnu i utjecajnu ulogu u odlukama koje utječu na njihove živote.⁹⁷
- Programe usmjerene na razvoj kapaciteta, kao i poboljšanje pristupa mogućnostima, dobrima, uslugama i objektima koje treba unaprijediti kako bi se zajednicama omogućilo da prevladaju prepreke i uključe se u aktivnosti potrebne za održivi razvoj.⁹⁸

Kvalitetno upravljanje ima zadatak smanjiti siromaštvo ukoliko želi težiti ciljevima održivog razvoja. Smanjenje siromaštva smatra se jednim od najvažnijih razvojnih ciljeva za zemlje u razvoju tako i za razvijene zemlje. Napredak u ostvarenju ovog cilja je promicanje gospodarskog rasta. Međutim, ishodi siromaštva uvelike su varirali od zemlje do zemlje, ovisno o konkretnom uspjehu njihovih razvojnih strategija.

4.1.1. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva u Meksiku

Siromaštvo u Meksiku predstavlja složen društveno-ekonomski problem koji utječe na milijune ljudi diljem zemlje. Unatoč visokom bruto domaćem proizvodu, siromaštvo ostaje rašireno i predstavlja izazov za vladu i društvo. Na Grafikonu 2 vidi se da prema Nacionalnom vijeću za evaluaciju politike socijalnog razvoja (CONEVAL), oko 43% stanovništva Meksika živi u siromaštvu.⁹⁹

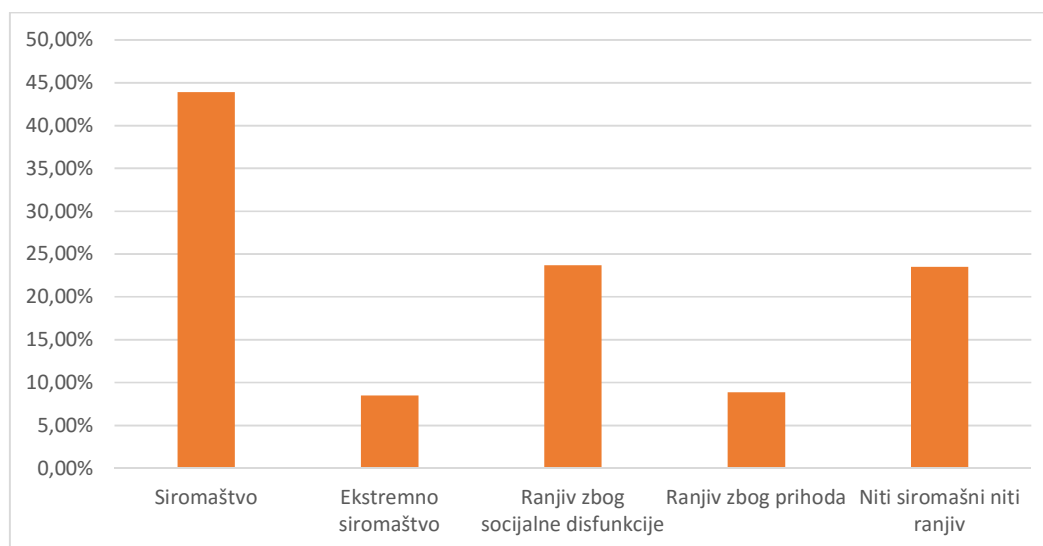
⁹⁶ Ibid., str. 169

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ CONEVAL. (2021). Medición de la Pobreza en México, dostupno na: <https://www.coneval.org.mx/Medicion/Paginas/PobrezaInicio.aspx> 18.05.2023.

Grafikon 2 Usporedba broja stanovnika prema imovinskom stanju (udio) u 2020. godini

Izvor: Izrada autorice, prema CONEVAL. (2021). Medición de la Pobreza en México, dostupno na: <https://www.coneval.org.mx/Medicion/Paginas/PobrezaInicio.aspx> 18.05.2023.

S obzirom na prirodne karakteristike, gospodarski rast mogao bi biti puno brži u Meksiku. Smanjenje siromaštva moglo bi biti puno brže, a brži rast i smanjenje siromaštva međusobno se jačaju. Meksički životni standard, ljudski i fizički kapital i institucije prilično su napredni u usporedbi sa zemljama s niskim dohotkom ili u usporedbi sa zemljama nižeg srednjeg dohotka u Latinskoj Americi. S druge strane, Meksiko daleko zaostaje za prosjekom OECD-a. Unutar Meksika postoji zapreka zbog visokog stupnja nejednakosti među pojedincima i među regijama. Nova uprava razvija dugoročnu viziju Meksika za 2030. godinu. Ravnomjerni rast široko dijele članovi društva te bi on mogao transformirati zemlju u narednim desetljećima. Institucionalne promjene su ključ za poboljšanje regulative i učinkovitosti javnog i privatnog sektora.¹⁰⁰

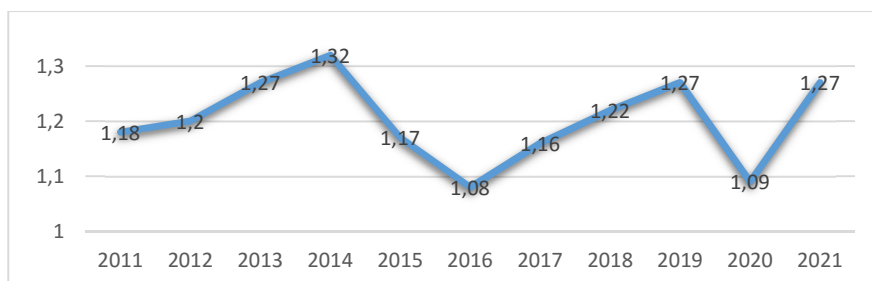
Poljoprivreda, ruralni razvoj i zemljišne politike bitne su stavke kada je riječ o stopi siromaštva u ruralnim područjima Meksika koja su znatno veća nego u urbanim područjima. Kao rezultat toga, programi za pomoć siromašnima u poboljšanju njihovih potencijalnih prihoda u poljoprivredi i nepoljoprivrednim aktivnostima trebali bi biti visoko na dnevnom redu za poboljšanje pravednosti. Poljoprivredni razvoj je važan način za povećanje prihoda i smanjenje siromaštva u ruralnim područjima, ali poljoprivreda je bila spora tijekom posljednjih 20 godina,

¹⁰⁰ World Bank (2007), Mexico 2006–2012: Creating the Foundations for Equitable Growth. Report No. 39993-MX, PREM Unit, LAC Region, dostupno na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/105901468300679381/pdf/399930MX.pdf> 25.05.2023.

zaostajući za drugim sektorima. Konkurentski izazovi u poljoprivredi su veliki i povećat će se za neke razumne sektore s krajem prijelaznog razdoblja NAFTA-e.¹⁰¹

Na Grafikonu 3 prikazan je bruto domaći proizvod Meksika u razdoblju od 2011. godine do 2021. godine. Vidljivo je kako je BDP varirao tokom godina te je u 2021. godini iznosio 1,27 trilijuna američkih dolara.

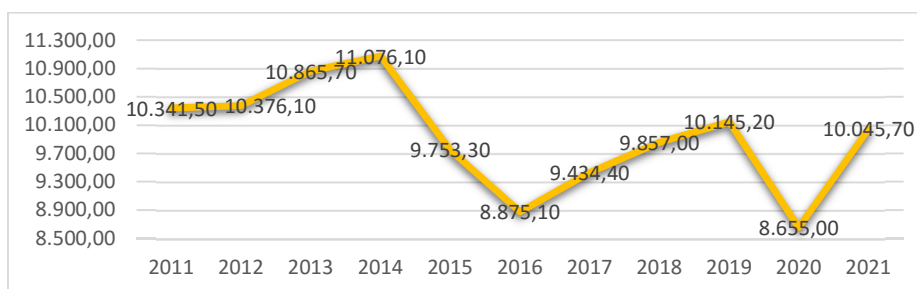
Grafikon 3 Bruto domaći proizvod iskazan u tekućim američkim dolarima (trilijuni) u razdoblju od 2011. do 2021. godine

Izvor: izrada autorice, prema The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&locations=MX&start=2011> 09.06.2023

Na Grafikonu 4 prikazano je kretanje bruto domaćeg proizvoda po stanovniku Meksika u razdoblju od 2011. godine do 2021. godine. Vidljivo je da je BDP po stanovniku bio na vrhuncu 2014. godine s iznosom od 11.076,10, zatim je do 2016. godine padao te je nakon toga varirao i u konačnici u 2021. godini iznosio 10.045,70 američkih dolara.

Grafikon 4 Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iskazan u tekućim američkim dolarima u razdoblju od 2011. do 2021. godine

Izvor: izrada autorice, prema The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2021&locations=MX&start=2011> 09.06.2023

¹⁰¹ Ibid.

Smanjenje siromaštva funkcija je gospodarskog rasta i nejednakosti. Ciljani programi za siromaštvo, poput meksičkog pionirskog programa Progres-Oportunidades, apsolutno su neophodni na dva načina. Prvo, program se bavi neposrednim prihodovnim potrebama siromašnih obitelji i u toj mjeri smanjuje nejednakost. Drugo, uvjetna priroda programa, usmjerena na kontinuirani upis u školu i redovite zdravstvene preglede, pruža temelj za promjenu dinamike siromaštva i nejednakosti tijekom vremena. U isto vrijeme, mikroekonomski program za oslobađanje produktivnosti i rasta jednako je bitan. Kombinacija dobro osmišljenih, ciljanih programa i reformi za povećanje produktivnosti može stvoriti veće ekonomske prilike na cijeloj razini prihoda. Kao što je navedeno u nedavnoj regionalnoj studiji Svjetske banke, ovom se kombinacijom politika mogu uspostaviti čestiti krugovi smanjenja siromaštva. Ovi programi pružaju financijsku podršku, obrazovanje i zdravstvenu skrb obiteljima koje su u siromaštvu. Međutim, izazov siromaštva ostaje složen i zahtjevan cjelovit pristup koji uključuje i promociju održivog gospodarskog rasta te poboljšanje pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi.¹⁰²

Kako bi se ubrzao gospodarski rast i smanjenje siromaštva u srednjeročnom razdoblju, Meksiko se treba posvetiti strukturnim ograničenjima kao što su ograničeni pristup financiranju, nesigurnost, neformalnost, regulatorna opterećenja i uski vidici u infrastrukturi.¹⁰³

4.1.2. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva u Kolumbiji

U Kolumbiji siromaštvo predstavlja složen i sveprisutan problem koji ima duboke društvene, ekonomske i političke posljedice. Unatoč napretku u posljednjim desetljećima, veliki broj ljudi i dalje živi u ekstremnom siromaštvu. Siromaštvo u Kolumbiji proizlazi iz različitih faktora kao što su nejednakosti u pristupu obrazovanju, zdravstvu i zapošljavanju te sukobima od strane kriminalnih organizacija.

Prema procjenama Državnog administrativnog odjela za statistiku, siromaštvo u zemlji u 2012. godini iznosio je 24,8% zbog nezadovoljenih osnovnih potreba, 27% zbog višedimenzionalnog indeksa siromaštva i 32,9% prema mjernoj liniji siromaštva. Međutim, postoje nijanse u smjenjenju između zemljopisnih područja i regija, pri čemu je ruralno siromaštvo veće, intenzivnije i trajnije, dok u urbanim područjima postoji heterogenost koja se mijenja,

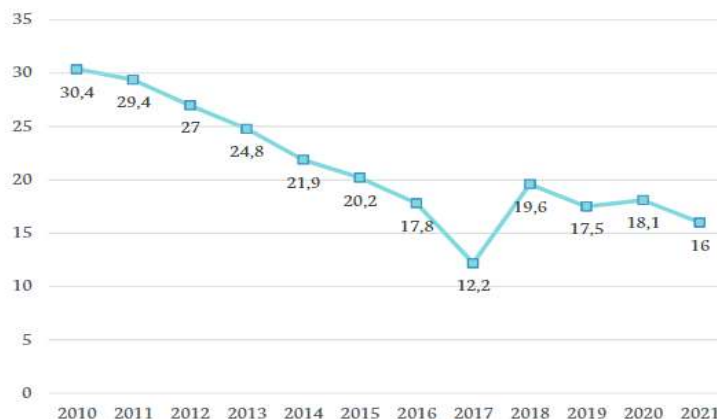
¹⁰² Ibid.

¹⁰³ World Bank (2023.), The World Bank In Mexico, dostupno na: <https://www.worldbank.org/en/country/mexico/overview#1> 18.05.2023.

primjerice ovisno o regiji, veličini urbanog aglomerata te njegovu profesionalnu i gospodarsku strukturu.¹⁰⁴

Kolumbija je druga najnejednakija zemlja u Latinskoj Americi u pogledu prihoda, pozicija koja ostaje unatoč činjenici da je kao i u drugim zemljama u regiji, borba protiv siromaštva napredovala je između 2010. i 2017. godine. Na Grafikonu 3 prikazano je da je u ovom razdoblju višedimenzionalni indeks siromaštva smanjio se s 30,4% početkom 2010. na 16% u 2021., pronašavši najnižu točku 2017.godine kada je zabilježen pad na 12,2% zatim je u 2018. godini ponovno porastao na 19,6%. U Kolumbiji je za svakih 100\$ bogatstva stvorenog u zemlji u posljednjem desetljeću 45\$ otišlo u džepove najbogatijih 1% i samo 12,4\$ za najsiromašnijih 90%. S druge strane, ove razine višedimenzionalnog siromaštva otkrivaju posebnu nejednakost između urbanih prijestolnica i naseljenih središta zajedno s najrastrkanijim ruralnim područjima, jer dok je ovaj pokazatelj za 2021. u urbanim glavnim gradovima iznosio 11,5%, nalazio se na 31,1% za naseljena središta i ruralna područja te to otkriva jaz od 23,6% između tih razina siromaštva, što predstavlja više nego dvostruko veći indeks urbanog stanovništva. Ovi podaci omogućuju jasnije sagledavanje duboke nejednakosti u životnim uvjetima ljudi koji žive u ruralnim područjima u zemlji u usporedbi s onima koji žive u urbanim područjima.¹⁰⁵

Grafikon 5 Višedimenzionalno siromaštvo u Kolumbiji

Izvor: Uribe-Gómez, M. & Londoño, A.-J. (2023), Desigualdad (es) y pobreza, problemas persistentes en Colombia: reflexiones para una agenda urgente. Revista Departamento de Ciencia Política, 23, str. 171–189., dostupno na: <https://revistas.unal.edu.co/index.php/forum/article/view/107138/87180> 23.05.2023

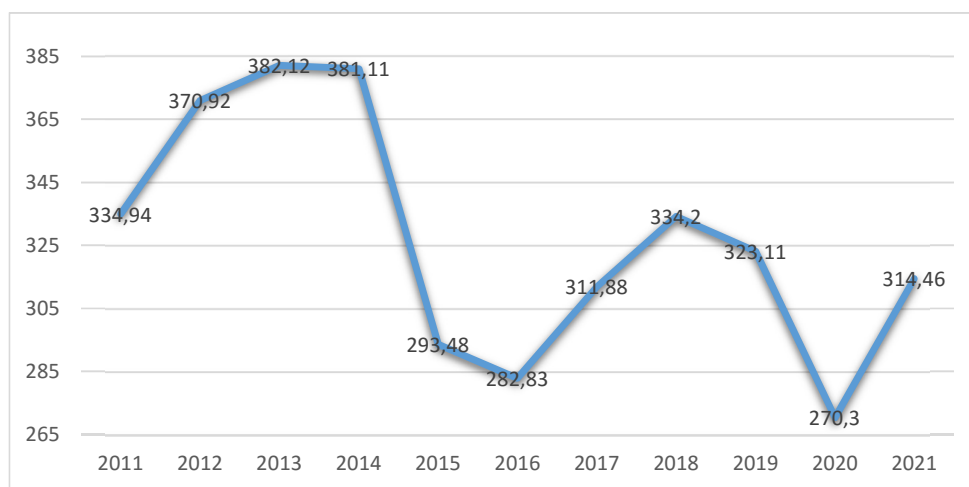
¹⁰⁴ Sánchez Torres, R. M. (2015), Descomposiciones de los cambios en la pobreza en Colombia 2002.-2012. Revista Desarrollo y Sociedad, 1(75), str. 349-398

¹⁰⁵ Uribe-Gómez, M. & Londoño, A.-J. (2023), Desigualdad (es) y pobreza, problemas persistentes en Colombia: reflexiones para una agenda urgente. Revista Departamento de Ciencia Política, 23, str. 171–189

U Kolumbiji s obzirom na nositelja kućanstva, učestalost siromaštva gora je za žene (46,7%), osobe od 25 godina ili mlađe (50,5%), osobe s osnovnim obrazovanjem ili bez škole (49,6%), nezaposlene (69,1%) te samozaposlene (50,9%).¹⁰⁶

Na Grafikonu 6 prikazan je bruto domaći proizvod Kolumbije u razdoblju od 2011. godine do 2021. godine. Vidljivo je da je BDP varirao te je u konačnici u 2021. godini iznosio 314,46 milijarde američkih dolara.

Grafikon 6 Bruto domaći proizvod iskazan u tekućim američkim dolarima (milijarde) u razdoblju od 2011. do 2021. godine

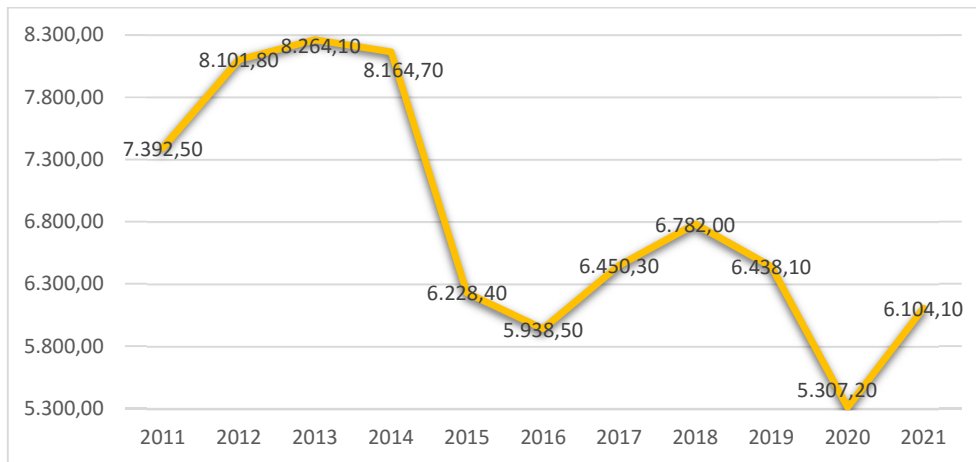

Izvor: izrada autorice, prema The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&locations=CO&start=2011> 09.06.2023.

Na Grafikonu 7 prikazano je kretanje bruto domaćeg proizvoda po stanovniku Kolumbije u razdoblju od 2011. godine do 2021. godine. Vidljivo je da je u razdoblju od 2012. godine do 2014. godine bio najviši te je krenuo opadati poslje 2014. godine. U konačnici, 2021. godine BDP po stanovniku iznosio je 6.104,10 američkih dolara.

¹⁰⁶ Hernández, J. E. i Zuluaga, B. (2022), Vulnerability to Multidimensional Poverty: An Application to Colombian Households. Social Indicators Research, 164, str. 345-371

Grafikon 7 Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iskazan u tekućim američkim dolarima u razdoblju od 2011. do 2021. godine

Izvor: izrada autorice, prema The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2021&locations=CO&start=2011&view=chart> 09.06.2023

Mogućnosti za prevladavanje siromaštva leže u dugoročnom projektu pod nazivom „Vizija 2032“. Kolumbija bi te godine trebala postati jedna od tri najkonkurentnije zemlje u Latinskoj Americi. Predviđa se srednje visoka razina dohotka po stanovniku (sa sadašnjih 3.000 američkih dolara na 18.000 američkih dolara 2032.), a takav rast dohotka dogodio bi se zahvaljujući izvozno vođenom gospodarstvu koje nudi inovativna dobra i usluge visoke dodane vrijednosti. Sve ovo će biti podržano poslovnom klimom usmjerenom na poticanje domaćih i stranih ulaganja, promicanje regionalne konvergencije, poboljšanje mogućnosti zapošljavanja i podizanje životnog standarda uz značajno smanjenje siromaštva.¹⁰⁷

4.1.3. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja siromaštva u Salvadoru

Salvador je zemlja u kojoj je ruralno siromaštvo znatno veće nego u urbanim područjima, te su ruralni siromašni uglavnom poljoprivredni radnici dok su također neke nepoljoprivredne aktivnosti važne za siromašne.¹⁰⁸ Salvador se suočava s izazovima koji su kočili smanjenje siromaštva, rast i konsolidaciju srednje klase. Prepreke s kojima se zemlja suočava u postizanju viših razina gospodarskog i društvenog razvoja povezane su s čimbenicima koji uključuju stanje

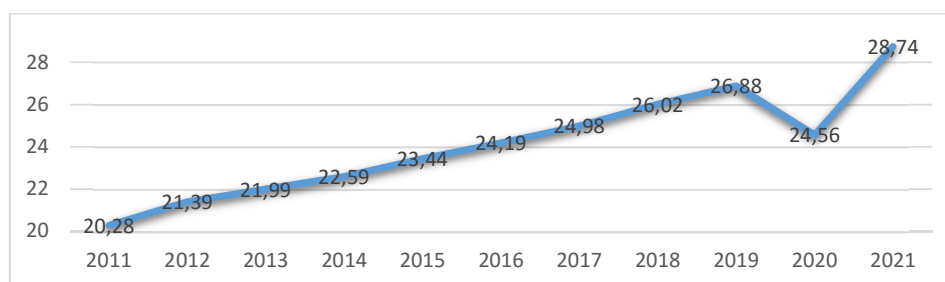
¹⁰⁷ UNWTO (2009) Colombia, Back on the Map of World Tourism, dostupno na: (PDF) COLOMBIA Back on the Map of World Tourism | Alexandru Simon - Academia.edu 22.5.2023.

¹⁰⁸ Lanjouw, P. (2001) Nonfarm Employment and Poverty in Rural El Salvador, World Development, 29(3), str. 529-547

proizvodne infrastrukture, niske razine obrazovanja i financijskog razvoja te ekstremnu osjetljivost na prirodne katastrofe. Iako je zemlja uspjela smanjiti siromaštvo i nejednakost, velik dio siromaštva i dalje je u ranjivom položaju. Pandemija Covid-19 pogoršala je ove izazove i istaknula nisku digitalnu povezanost zemlje, lošu kvalitetu stanovanja i nedostatak odgovarajućih mreža socijalne sigurnosti. Kriza je također pojačala fiskalnu krhkost zemlje, što bi moglo potkopati rast i njezinu socijalnu stabilnost. Prije krize, rastući realni prihodi, uključujući novčane doznake i državne transfere, pomogli su značajnom smanjenju siromaštva. Između 2000. i 2019. godine siromaštvo se smanjilo sa 46,6% na 27,1%, čime se izjednačilo s latinoameričkim prosjekom. Ipak, ovo smanjenje siromaštva nije se pretočilo u rast stabilne srednje klase, već je bilo popraćeno povećanjem udjela ranjivih osoba. Prije Covid-19, dvoje od troje Salvadoraca bilo je siromašno ili je i dalje bilo u opasnosti od pada u siromaštvo kao rezultat pada rasta i/ili smanjenja doznaka. Gubitak formalnih i neformalnih poslova kao posljedica Covid-19, u kombinaciji s negativnim učinkom karantene na školsku godinu je povećao jaz u ljudskom kapitalu koji koči gospodarski rast i održivo smanjenje siromaštva u Salvadoru.¹⁰⁹

Na Grafikonu 8 prikazan je bruto domaći proizvod Salvadora u razdoblju od 2011. godine do 2021. godine. Vidljivo je da je BDP postepeno rastao u razdoblju od 2011. godine do 2019. nakon čega je u 2020. godini pao. Međutim, u 2021. godini BDP je naglo narastao te je u konačnici iznosio 28,74 milijardu američkih dolara.

Grafikon 8 Bruto domaći proizvod iskazan u tekućim američkim dolarima (milijarde) u razdoblju od 2011. do 2021. godine

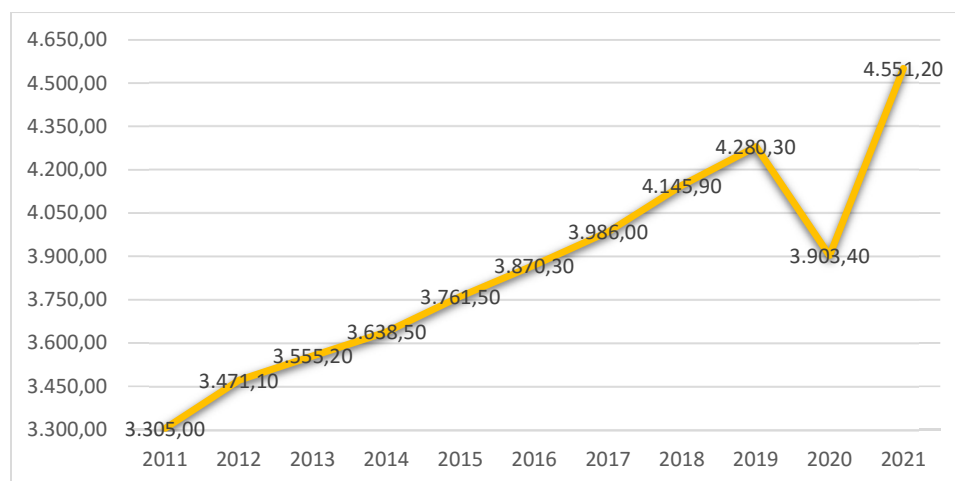

Izvor: izrada autorice, prema The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&locations=SV&start=2011&view=chart> 09.06.2023.

¹⁰⁹ Inter-American Development Bank (2021), El Salvador IDB group country strategy 2021-2024, dostupno na: <https://idbinvest.org/sites/default/files/2021-12/EI%20Salvador%20IDB%20Country%20Strategy%202021-2024.pdf> 21.05.2023.

Na Grafikonu 9 prikazano je kretanje bruto domaćeg proizvoda po stanovniku Salvadora u razdoblju od 2011. godine do 2021. godine. Vidljivo je da je BDP po stanovniku rastao u razdoblju od 2011. godine do 2019. godine te je u 2020. godini opao, ali se u 2021. BDP po stanovniku značajno podigao te je u konačnici iznosio 4.551,20 američkih dolara.

Grafikon 9 Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iskazan u tekućim američkim dolarima u razdoblju od 2011. do 2021. godine

Izvor: izrada autorice, prema The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2021&locations=SV&start=2011> 09.06.20

Ključno je pojačati napore da se poboljša učinkovitost vlade u pružanju bitnih usluga kao što su socijalna skrb, obrazovanje, zdravstvo i stanovanje ako se želi smanjiti socijalna ranjivost. U strategiji za državu 2021.-2024. IDB Grupa kroz svoj postojeći portfelj, 90 novih operacija i tehničku pomoć podržat će napore vlasti da smanje pokretače socijalne ugroženosti, s naglaskom na jačanje upravljanja i usmjeravanje potrošnje na prioritetne sektore. U slučaju socijalne zaštite, uložiti će se naponi da se proširi doseg programskih beneficija i mreža socijalne sigurnosti kako bi se podržalo smanjenje siromaštva, pravednost i sigurnost zaposlenja.¹¹⁰

Moguće je izdvojiti pet činjenica o siromaštvu u Salvadoru, a to su:¹¹¹

1. Stopa siromaštva se popravljala od 2007. do 2019. kada je Salvador doživio gospodarski napredak te je njegova stopa siromaštva pala s 39% na 22,3% .

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ The Borgen Project (2020), 5 Facts about about poverty in El Salvador, dostupno na: <https://borgenproject.org/5-facts-about-poverty-in-el-salvador/> 20.05.2023.

2. Osiromašeni često žive u prenapučenim područjima, a takve siromašne četvrti nazivaju se slamovima te su one često podložne opasnostima. Takve kuće su često trošne te nemaju osnovne usluge kao što su vodovod, kanalizacija i električna energija te većina njih ne može izdržati snagu prirodnih katastrofa kao što su potresi i uragani.
3. Škole često imaju puno praznih klupa te je visoka stopa napuštanja škola, stoga se zemlja bori da podigne zadovoljavajući obrazovni sustav. Od ukupnog broja djece u Salvadoru čak 34% njih ne pohađa osnovnu školu te više od 60% ne završi srednju školu. S obzirom na podatke o niskom obrazovanju djece, 20% stanovništva starijeg od 10 godina je nepismeno te se na taj način nekvalificirani radnici pridružuju radnoj snazi kao maloljetnici te time koče rast gospodarstva.
4. Dobre prilike za posao nisu široko dostupne te je velika većina stanovništva zaposlena u poljoprivredi, turizmu i proizvodnji. Takvi poslovi često se odvijaju u nesigurnim uvjetima te je radno vrijeme mnogo duže od standardnih 8 sati rada zbog slabog zakona o radu koje vlada rijetko regulira te su takvi poslovi slabo plaćeni te nisu dovoljni za život. Zbog nedostatka socijalne skrbi i neuspjeha vlade da provede zakone o dječjem radu dječji rad prevladava u siromašnijim zajednicama. Također jedan od razloga zašto djeca rade je taj što je to jedini način na koji si obitelji mogu priuštiti preživljavanje.
5. Nasilje i kriminal haraju zajednicama. S obzirom na to da Salvador ima jednu od najviših stopa kriminala u svijetu većina počinjenih zločina povezana je s bandama. Zbog nasilja od strane bandi mnogi ljudi odlaze iz zemlje kako bi pronašli posao u sigurnijem okruženju. Bande često napadaju vlasnike trvki jer žele dobiti dio prihoda stoga taj gubitak prihoda utječe na otvaranje novih radnih mjesta i opstanka poduzeća što pridonosi povećanju siromaštva.

4.2. Utjecaj kriminalnih organizacija na održivi razvoj

U posljednjih nekoliko desetljeća, regija Latinske Amerike i Kariba pretrpjela je značajne promjene koje su se osjetile na glavnim tržištima i sektorima kao što su tehnologija i turizam.¹¹²

Transnacionalni kriminal ostaje posebno ozbiljan problem u Latinskoj Americi te pogađa brojne države u regiji i izvan nje te ima ozbiljne posljedice na političku, gospodarsku i ljudsku sigurnost, stoga utječe na održivi razvoj. Iako se političari i donositelji odluka suočavaju s

¹¹² Fernandes Lameirão Teixeira, M. C. (2021) The impact of criminal activity on tourism: Evidence from Latin America and Caribbean countries. Covilhã

nizom pitanja, većina je povezana s trgovinom drogom. Ova posebna prijetnja pojavila se kao istaknuta značajka na planu nacionalne sigurnosti SAD-a, odražavajući pojavu novih skupina uključenih u proizvodnju i trgovinu, razvoj sofisticiranijih metoda krijumčarenja i nagli porast međukartelskog nasilja na neposrednom jugu granice SAD-a. U Kolumbiji i sve više u Meksiku, Washington uključuje pomoć u borbi protiv narkotika kao sastavni dio inozemne unutarnje obrane i u obje zemlje nastavlja podupirati izuzetno opsežne napore zabrane.¹¹³

Glavne bande koje djeluju u Srednjoj Americi s vezama sa Sjedinjenim Državama su banda „18th Street“ poznata kao M-18 i njena glavna konkurencija, Mara Salvatrucha poznata kao MS-13. Banda M-18 osnovana je 1960-ih od strane meksičke mladeži koja nije bila prihvaćena u već postojeane hispanoameričke bande u Rampart dijelu Los Angelesa. Bila je to prva hispanoamerička banda koja je prihvaćala članove svih rasa u regrutirala članove iz drugih država. MS-13 stvorili su tijekom 1980-ih Salvadorci u Los Angelesu koji su pobjegli od građanskog sukoba u zemlji. Obje su bande kasnije proširile svoje operacije na Srednju Ameriku, ali su i dalje aktivne u Sjedinjenim Državama. Prema procjenama američkog Ministarstva pravosuđa iz 2015., banda M-18 navodno je aktivna u 20 država, dok je MS-13 prisutan u 46 država.¹¹⁴

Posljednjih je desetljeća Latinska Amerika imala središnju ulogu u nekoliko globalnih tržišta ilegalnih droga. Višestruki aspekti lanca opskrbe drogama odvijaju se u regiji, uključujući uzgoj usjeva droga, proizvodnju droga, trgovinu drogama te u konačnici, konzumaciju droga. Danas je Južna Amerika jedini proizvođač kokaina za globalno tržište te su Meksiko i Kolumbija glavni izvori opijata u Sjedinjenim Državama. Posljednjih godina podaci pokazuju da je potrošnja droge, osobito kokaina, u regiji porasla, uglavnom duž tranzitnih putova na putu do glavnih tržišta potrošnje.¹¹⁵

Na Slici 4 prikazan je današnji primarni put za ilegalne droge koje ulaze u Sjedinjene Države iz inozemstva kroz koridor Srednja Amerika-Meksiko. Trenutačno otprilike 95% svog kokaina koji ulazi u Sjedinjene Države teče kroz Meksiko ili njegove teritorijalne vode, a 60% tog kokaina prvo je prošlo kroz Srednju Ameriku. Uglavnom se krijumčarenje odvija kopnenim putem, obalnim pomorskim prometom i zračnim prometom na kratkim udaljenostima za

¹¹³ Chalk, P. (2011) The Latin American Drug Trade: Scope, Dimensions, Impact, and Response, RAND Project Air Force, dostupno na: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG1076.pdf 18.05.2023

¹¹⁴ Seelke, C. R. (2011) Gangs in Central America, Congressional Research Service, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/RL34112.pdf> 26.05.2023.

¹¹⁵ Wyler, L. S., Beittel, S. J., Seelke, C. R i Sullivan, M. P. (2011), op.cit., str. 1

prijevoz kokaina iz Južne Amerike u Meksiko. Velik, ali nepoznat udio opijata, kao i inozemne marihuane i metamfetamin također prolazi ovim putevima. Zbog korištenja koridora Srednja Amerika-Meksiko kao tranzitne zone dolazi do velikih promjena u rutama trgovine ljudima koja su se odvijala na tim tranzitnim područjima.¹¹⁶

Slika 4 Glavne rute trgovine drogom u Latinskoj Americi i na Karibima

Izvor: Wyler, L. S., Beittel, S. J., Seelke, C. R i Sullivan, M. P. (2011) Latin America and the Caribbean: Illicit Drug Trafficking and U.S. Counterdrug Programs, Congressional Research Service, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/R41215.pdf> 18.05.2023 15.04.2023.

Kriminalne organizacije imaju iznimno negativan utjecaj na održivi razvoj. Njihove aktivnosti uključuju ilegalnu trgovinu drogom, oružjem i ljudima te pranje novca i korupciju. To dovodi do povećanja nasilja, narušavanja sigurnosti i slabljenja društvenih institucija. Kriminalne mreže iskorištavaju prirodne resurse, uništavaju okoliš i uzrokuju gubitak biološke raznolikosti. Također, utječu na gospodarski razvoj iznuđivanjem, pronevjerom javnih sredstava i smanjenjem investicija. Za postizanje održivog razvoja, nužno je suzbiti kriminalne organizacije boljom zakonodavnom regulativom, jačanjem pravosudnih sustava i međunarodnom suradnjom.

¹¹⁶ Ibid.

4.2.1. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja kriminala u Meksiku

Meksički organizirani kriminal poznat je diljem svijeta kao izvor krijumčarenja u Sjedinjene Države. Različite skupine koje se bore oko kontrole najprometnijim graničnim prijelazima u Sjedinjenim Državama iznimno su vješte u krijumčarenju droge, kemikalija, ljudi ili bilo čega preko granice na sjever.

Dok Meksiko ima ograničen uspjeh u suočavanju sa svojim spiralnim sukobom, ranjive države u Srednjoj Americi bore se da drže organizirane kriminalne skupine podalje, čak i dok se suočavaju s drugim izazovima kao što je rašireno djelovanje bandi. Čini se da su napori SAD-a i Meksika u borbi protiv narko-kartela u Meksiku pogoršali probleme Srednje Amerike, što dokazuje sve veća stopa ubojstva.¹¹⁷

Organizacija za krijumčarenje droge djeluje u Meksiku više od jednog stoljeća te se organizacije trgovine drogom mogu opisati kao globalna poduzeća s prednjim i povratnim vezama za upravljanje opskrbom i distribucijom u mnogim zemljama. Kao poduzeće, oni se bave iznošenjem svojih proizvoda na tržište na najučinkovitiji način kako bi maksimalno povećali svoj profit. Meksičke organizacije trgovine drogom glavni su veletrgovci ilegalnim drogama u Sjedinjenim Državama i sve više stječu kontrolu nad distribucijom na malo u SAD-u kroz saveze s američkim bandama. Takve organizacije koriste alate podmičivanja i nasilja te ga koriste za discipliniranje zaposlenika, provođenja transakcija, ograničavanje ulaska konkurenata i prisilu. Mito i korupcija pomažu neutralizirati djelovanje vlade protiv organizacija trgovine drogom, osiguravaju nekažnjivost i olakšavaju nesmetani rad.¹¹⁸

Prihodi od prodaje droge djelomično se koriste za korumpiranje američkih i meksičkih graničnih službenika i meksičkih policijskih snaga, snaga sigurnosti i javnih službenika da ili ignoriraju akcije od strane organizacije trgovine drogom ili da aktivno podupiru i štite ih. Meksičke organizacije trgovine drogom unaprjeđuju svoje operacije kroz raširenu korupciju stoga kada korupcija ne uspije postići suradnju i pristanak, nasilje je spremna alternativa.¹¹⁹

¹¹⁷ Dudley, S. S. (2010) Drug Trafficking Organizations in Central America; Transportistas, Mexican Cartels and Maras, Woodrow Wilson International Center for Scholars, Mexico Institute, dostupno na: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Chapter%20-%20Drug%20Trafficking%20Organizations%20in%20Central%20America%20Transportistas%2C%20Mexican%20Cartels%20and%20Maras.pdf> 26.05.2023.

¹¹⁸ Beittel, S.J. (2013), Mexico's Drug Trafficking Organizations: Source and Scope of the Violence, Congressional Research Service, dostupno na: <https://www.refworld.org/pdfid/519cb92b4.pdf> 18.05.2023

¹¹⁹ Ibid.

Glavne organizacije trgovine drogom u Meksiku su:¹²⁰

1. Kartel Sinaloa (španj. Sinaloa Cartel)
2. Zaljevski kartel (španj. Gulf Cartel)
3. Zetas (španj. Los Zetas and Cartel del Noreste)
4. Kartel Juarez/Carrillo Fuentes Organizacija (španj. Juarez Cartel/Caririllo Fuentes Organization)
5. Kartel Tijuana/Arellano Félix Organization (španj. Tijuana Cartel)
6. Organizacija Beltran-Leyva (španj. Beltran-Leyva Organization)
7. Obitelj Michoacan (španj. La Familia Michoacan)
8. Crveni (španj. Los Rojos)
9. Kartel nove generacije Jalisco (španj. Cártel Jalisco Nuevo Generación)

Meksički analitičari nisu uvjereni da meksički političari imaju doista učinkovit plan za suzbijanje nasilja i krijumčarenja u svojoj zemlji. Kombinacija jednog Mega kartela koji kontrolira cijelu granicu i vlade koja se ne može nositi s vlastitim sigurnosnim problemima potencijalna je stvarnost koja bi se mogla razviti u bliskoj budućnosti. Stvarnost jedne, konsolidirane organizacije za krijumčarenje droge u Meksiku je scenarij u kojem se manje vremena troši na borbu protiv suparničkih skupina, a više vremena fokusirano na posao trgovine drogom.¹²¹

S obzirom na to da su meksički policajci i vlada korumpirani, problemom organiziranog kriminala odlučile su se pozabaviti Sjedinjene Američke Države kojima je za cilj smanjiti učinke meksičke organizirane trgovine drogom na američke građane. Američka vlada razvila je i implementirala uravnoteženu strategiju koja koristi diplomatske, informacijske, vojne i ekonomske elemente nacionalne moći. Dva osnovna dokumenta koja detaljno opisuju strategiju SAD-a za smanjenje učinaka DTO-a (Drug Trafficking Organization) su Strategija za borbu protiv transnacionalnog organiziranog kriminala iz 2011. i Nacionalna strategija kontrole droga

¹²⁰Beittel, J.S. (2022.), Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organization, dostupno na: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R41576/48> 19.05.2023.

¹²¹ Logan, S. (2006) The Reality of Mexican Mega Cartel, dostupno na: <https://www.files.ethz.ch/isn/46400/The-Reality-of-a-Mega-Cartel.pdf> 18.05.2023

iz 2012. godine. Strategija za borbu protiv transnacionalnog organiziranog kriminala ima pet ciljeva politike, a to su:¹²²

1. Zaštititi Amerikance i partnere od štete koju počine kriminalne organizacije.
2. Ojačati partnersko upravljanje i transparentnost, prekinuti veze između država i zločinačkih organizacija.
3. Smanjiti gospodarsku moć kriminalne organizacije.
4. Ciljati kriminalnu infrastrukturu i prekinuti vezu između kriminalnih organizacija i terorista.
5. Izgraditi globalni, javno-privatni konsenzus za poraz kriminalnih organizacija.

Takozvana operacija Bumerang imala je za cilj suradnju u potjeri za kriminalcima koji djeluju s američke i meksičke strane. Iako su operacije rijetke, one su dio šire američke kampanje usmjerene na otkupljivanje moći meksičkih kartela koji su izgradili kriminalne mreže diljem svijeta i pokrenuli val nasilja u Meksiku koji je ostavio više od 35.000 mrtvih ljudi.¹²³

Predsjednik Felipe Calderón prvi je meksički predsjednik koji je objavio „rat protiv droge“ te se izravno suočava s narkobosovima s odlučnošću da ih slomi, uništi njihove kartele i ograniči prodaju droge meksičkoj mladeži. Kriteriji prema kojima bi se mjerio Calderónov uspjeh u „ratu protiv droga“ su: broj namjernih ubojstava, povjerenje u policiju, sudove i političare te povrat slobodnog tiska.¹²⁴

4.2.2. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja kriminala u Kolumbiji

Proizvodnja kokaina počinje u dolinama i gornjim područjima džungle andske regije, gdje su zemlje Kolumbija, Peru i Bolivija domaćini za više od 98 posto globalne površine zemlje zasađene kokom. Tijekom 1990-ih Kolumbija je brzo prestigla svoje susjede i postala vodeći proizvođač koke u regiji.¹²⁵

¹²² Berry, A. T. (2013.), Mexican Drug Trafficking Organizations: Matching Strategy to Threat, dostupno na: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA588601.pdf> 19.05.2023.

¹²³ Thompson, G. (2011) U.S. Widens Its Role in Battle Against Mexico's Drug Cartels, New York Times, dostupno na: <https://www.nytimes.com/2011/08/26/world/americas/26drugs.html> 26.05.2023.

¹²⁴ Villiers Negroponte, D. (2010) Measuring Success in the Drug War: Criteria to Determine Progress in Mexico's Efforts to Defeat Narco-traffickers, Brookings Institution, dostupno na: <https://www.brookings.edu/opinions/measuring-success-in-the-drug-war-criteria-to-determine-progress-in-mexicos-efforts-to-defeat-narco-traffickers/> 26.05.2023.

¹²⁵ Dion, M., Russler, C. (2008) Eradication Efforts, the State, Displacement and Poverty: Explaining Coca Cultivation in Colombia during Plan Colombia, Journal of Latin American Studies, 40(3), str. 399-421

Kolumbijski narko-karteli proizašli su iz slabih ekonomskih, društvenih i političkih struktura države, a potaknuti su dugim građanskim ratom. Nesposobnost vlade da uspostavi i provede zakone omogućila je kartelima da maksimalno iskoriste prednosti međunarodnog ekonomskog kapitalističkog sustava. Kolumbijski narko-karteli mogu se promatrati kao organizacije koje su pomogle državnim infrastrukturama kako bi ostvarile profit. Korištenjem korupcije i zastrašivanja, karteli uzrokuju poremećaje ustavnoj demokratskoj državi, posebno na to kako uz ogromnu financijsku moć kojom raspolažu, sprječavaju državu da funkcionira u političkoj i pravosudnoj sferi.¹²⁶

Tijekom posljednja dva desetljeća dva moćna narko-kartela dominirali su Kolumbijom, a to su kartel Medellín i kartel Cali. Općenito, kolumbijski karteli organizirani su na temelju međusobno povezanih mreža malih kriminalnih skupina. U 1990-ima karteli Cali i Medellín isporučivali su 70% do 80% kokaina prodanog u Sjedinjenim Državama i 90% prodanog u Europi. Njihov udio na međunarodnom tržištu nije se promijenio unatoč padu moći ova dva kartela. Kartel Medellín bio je prvi koji je započeo trgovinu kokainom u Latinskoj Americi, a njegov uspjeh u 1980-ima učinio ga je najmoćnijim kartelom u Latinskoj Americi. Kontinuirani sporovi između vlade i Medellínskog kartela značili su da je vlada pooštrila svoju strategiju provedbe zakona prema kartelu, koji je pretrpio uhićenja mnogih svojih vođa. Naposljetku je izgubio svoj vodeći položaj 1993. nakon smrti jednog od svojih vođa, Pabla Escobara.¹²⁷

Prema podacima iz Nacionalnog ureda za narkotike (DNE) 2005. godine uništena su ukupno 1953 ilegalna laboratorija. Od toga je ukupno 1786 odgovaralo laboratorijima za prerađivanje paste od koke ili baze koke, 151 za prerađivanje kokaina hidroklorida, 16 za kalijev permanganat i 6 za heroin. Na slici 5 prikaz je jednog od mnogih ilegalnih laboratorija.¹²⁸

¹²⁶ Allum F. i Siebert, R. (2003), op.cit., str. 83

¹²⁷ Ibid., str. 87-88

¹²⁸ UNODC (2004) Colombia Coca Cultivation Survey, dostupno na: https://www.unodc.org/pdf/andean/Andean_report_Part4.pdf 19.05.2023

Slika 5 Ilegalni laboratorij u Kolumbiji

Izvor: UNODC (2004) Colombia Coca Cultivation Survey, dostupno na: https://www.unodc.org/pdf/andean/Andean_report_Part4.pdf 19.05.2023

Kolumbija bi mogla skrojiti strategiju koja kombinira akcije na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Na unutarnjoj razini, država bi trebala težiti stjecanju veće autonomije i jačanju svojih demokratskih institucija. Kratkoročno, Kolumbija bi mogla promovirati strateški kazneni progon, kako bi se usredotočila na organizirani kriminal i njegovu sposobnost da provodi nasilje, umjesto da se fokusira na iskorjenjivanje potražnje i ponude. Konkretno, država bi mogla usredotočiti svoje napore na kazneni progon dilera koji vrše nasilje umjesto da se fokusira na manje dilere i potrošače. Četiri temeljna pristupa mogu pridonijeti razvoju razumnijih politika droga i kratkoročno i dugoročno, a to su:¹²⁹

1. Poštivanje i ispunjavanje ljudskih prava;
2. Promicati sudjelovanje različitih sektora društva, posebno onih na koje politika borbe protiv droga izravno utječe;
3. Biti osmišljen tako da uzme u obzir empirijske dokaze i
4. Produbiti demokraciju.

Na međunarodnoj razini država treba ustrajati u raspravi o aktualnim politikama. Reforme međunarodnog režima kontrole droga manje su vjerojatne u sadašnjem kontekstu, iako nisu

¹²⁹ Labate, B.C., Cavnar, C. i Rodrigues, T. (2016) Drug policies and the politics of drugs in the Americas, San Francisco: Springer.

nemoguće. U kratkom roku moguće su neke promjene, što je pokazala regulacija marihuane u nekim državama.¹³⁰

4.2.3. Pregled stanja i mogućnosti prevladavanja kriminala u Salvadoru

U Salvadoru, mirovni sporazum kojim je okončan građanski sukob zahtijevao je ukidanje postojećih sigurnosnih i obavještajnih organizacija i stvaranje Policia Nacional Civil(PLC). Nova civilna policija trebala je biti novo tijelo, s novom organizacijom, novim službenicima, novim mehanizmima formacije i obuke, te novom doktrinom. Zadaća novog policijskog organa bila je štititi i jamčiti slobodno ostvarivanje prava i slobodu ljudi, sprječavati i suzbijati sve vrste kaznenih djela, kao i održavati unutarnji mir, spokoj, red i javnu sigurnost, u urbanoj sredini kao i u ruralnoj.¹³¹

Prve generacije bandi počele su se pojavljivati u Salvadoru početkom 1990-ih, uglavnom su se sastojale od mladića koji su ilegalno ušli u Sjedinjene Države, često kao djeca. Nakon što su se pridružili bandama i odslužili kaznu u američkim zatvorima, obično zbog kaznenih djela, deportirani su u svoju zemlju podrijetla, Salvador. Unatoč tome što tamo mnogi dječaci nisu imali obitelj i imali su ograničeno ili nepostojeće znanje španjolskog jezika, okrenuli su se jedni drugima radi preživljavanja i kopirali strukture i kulture bandi koje su naučili u Sjedinjenim Državama, prvenstveno na području Los Angelesa. Iako postoje deseci bandi koje imaju desetke tisuća članova, dvije daleko najveće, odgovorne za veliku većinu nasilja kao i veze s organiziranim kriminalnim organizacijama su bande Mara Salvatrucha (MS 13) i Calle 18. Njihova moć djelomično proizlazi iz njihove nemilosrdnosti, ali i zbog njihovog istinskog transnacionalnog dosega, jer ne djeluju samo u Salvadoru, Gvatemali i Hondurasu, već u stotinama gradova Sjedinjenih Država. Savezni istražni ured (FBI) procjenjuje da samo MS 13 djeluje u 42 države i ima 6.000 do 10.000 aktivnih članova u Sjedinjenim Državama.¹³²

Uprava Funesa bori se da se suoči s povezanim problemima kriminala i nasilja koji muče Salvador od njegova građanskog rata. Prema podacima Civilne nacionalne policije (PNC), Salvador je 2011. godine zabilježio stopu ubojstva od 69 na 100.000 stanovnika, jednu od najviših na svijetu. Trgovina drogom, korupcija i uzastopan rast nezakonitog vatrenog oružja, zajedno s visokim razinama siromaštva, nejednakosti i nezaposlenosti, pridonijeli su trenutnoj

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Perez, J. O. (2003) Democratic Legitimacy and Public Insecurity: Crime and Democracy in El Salvador and Guatemala, *Political Science Quarterly*, 118(4), str. 627-644

¹³² Farah, D. (2011) *Organized Crime in El Salvador: The Homegrown and Transnational Dimensions*. Woodrow Wilson International Center for Scholars, Mexico Institute, dostupno na: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/event/Farah.FIN1.pdf> 19.05.2023.

situaciji. Organizacije za trgovinu drogom uključujući salvadorske skupine kao što je Taxis Kartel i meksičke skupine kao što je Zetas, povećale su svoje nezakonite aktivnosti u zemlji, uključujući pranje novca. Neki analitičari tvrde da je veza između nacionalnih i transnacionalnih organizacija dobro razvijena s bandom Mara Salvatrucha. Između 20.000 i 35.000 salvadorskih mladih pripada uličnim bandama za koje su bivši dužnosnici Nacionalne policije tvrdili da su odgovorne za polovicu svih ubojstva i većinu iznuda u zemlji. ¹³³

Lokalne bande postale su djelovi većih transnacionalnih bandi i pokoravali su se njihovim kodeksima i pravilima. S vremenom se priroda ovih bandi promijenila. Što je najvažnije, njihova je organizacija postala hijerarhičnija i integriranija, dok se njihova uključenost u kriminalne aktivnosti profesionalizirala. Članovi bandi iznuđuju lokalne tvrtke i autobusne tvrtke koje prelaze njihovim teritorijem te su zatvori važna mjesta gdje se članovi iste bande sastaju, dogovaraju jedni s drugima te učvršćuju vodeće uloge. ¹³⁴

Kako bi se stalo na kraj bandama cilj je:¹³⁵

- raspraviti situaciju uličnih bandi,
- formulirati alternative zakonu protiv bandi i
- osmisliti integriranu politiku usmjerenu na prevenciju.

4.3. Komparativna analiza stanja u odabranim zemljama

Meksiko, Kolumbija i Salvador tri su zemlje u Latinskoj Americi koje se suočavaju s izazovima siromaštva i nejednakosti, ali s različitim kontekstima i karakteristikama. Iako su sve tri zemlje ostvarile određeni napredak u smanjenju siromaštva, još uvijek postoji mnogo toga što treba učiniti kako bi se osigurala održiva socijalna i ekonomska stabilnost. Također, sve tri zemlje suočavaju se s problemima povezanim s organiziranim kriminalom, trgovinom drogom i nasiljem povezanim s bandama. Kolumbija je poznata po svojim narko-kartelima, kao što su kartel Medellín i kartel Cali, koji su dominirali narko-trgovinom tijekom 1980-ih. Salvador ima svoje grupe, uključujući Maru Salvatrucha (MS-13) i Calle 18, koje su odgovorne za visoku

¹³³ Seelke, C. R. (2011) El Salvador: Political, Economic, and Social Conditions and U.S. Relations, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/RS21655.pdf> 19.05.2023

¹³⁴ Van der Borgh, C. i Savenije, W.(2016.) De-securitizing and re-securitizing gang policies: The Funes government and gangs in El Salvador. *Journal of Latin America Studies*, 47(1), str. 149-176

¹³⁵ Ibid.

stopu nasilja u zemlji. Meksiko se suočava s problemom moćnih narko-kartela poput kartela Sinaloa i kartela Jalisco Nove generacije.

Meksiko je jedna od najvećih ekonomija u Latinskoj Americi, ali se istodobno suočava s visokom razinom siromaštva. Nejednakost u raspodjeli prihoda jedan je od glavnih čimbenika koji pridonose siromaštvu u zemlji. Meksiko ima značajan broj ljudi koji žive u siromaštvu, a posebno su pogođene ruralne zajednice. Korupcija, nedostatak pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi te visoka stopa nasilja i kriminala također su problemi s kojima se Meksiko suočava u borbi protiv siromaštva.

Kolumbija s druge strane također ima visoku stopu siromaštva, ali se situacija poboljšala u posljednjim desetljećima. Povijest sukoba s kriminalnim organizacijama i unutarnjim nemirima doprinijela je problemima siromaštva u zemlji. Kolumbija se također suočava s nejednakošću u pristupu obrazovanju, zdravstvu i zapošljavanju. Iako je zemlja ostvarila napredak u smanjenju siromaštva i dalje postoji veliki jaz između ruralnih i urbanih područja.

Salvador, kao treća zemlja ima svoje specifične izazove u borbi protiv siromaštva. Nedostatak proizvodne infrastrukture, niske razine obrazovanja i osjetljivost na prirodne katastrofe čine ga posebno ranjivim. Salvador je postigao napredak u smanjenju siromaštva, ali velik dio stanovništva i dalje ostaje u ranjivom položaju s niskom kvalitetom stanovanja i nedostatkom socijalne sigurnosti.

Sve tri zemlje suočavaju se s izazovima siromaštva i nejednakostima, ali u različitim kontekstima. Različiti faktori kao što su raspodjela prihoda, pristup obrazovanju i zdravstvu te nasilje i kriminal igraju ulogu u tome.

Sličnosti između ovih zemalja uključuju korijene problema, kao što su slabe ekonomske, društvene i političke strukture koje omogućuju organiziranom kriminalu da procvjeta. Svi su suočeni s korupcijom u državnim institucijama i nedostatkom učinkovitih pravnih mehanizama za suzbijanje kriminala. Također, sve tri zemlje dijele zajedničku važnost prisutnosti transnacionalnih kriminalnih organizacija, koje djeluju preko granica i često su povezane s međunarodnom trgovinom drogom.

Međutim, postoje i neke razlike među tim zemljama. Kolumbija je dugi niz godina bila epicentar narko-trgovine i suočila se s dugotrajnim građanskim ratom između kartela i vlasti. Salvador se bori s visokom stopom nasilja povezanog s bandama, dok se Meksiko suočava s eskalacijom nasilja povezanog s narko-kartelima i sukobima između kartela i vlasti.

Također, strategije i politike koje su usvojene u tim zemljama za suočavanje s takvim izazovima mogu se razlikovati. Kolumbija se usmjerila na jačanje svojih demokratskih institucija i provođenje kaznenog progona protiv organiziranog kriminala. Salvador je pokušao primijeniti integriranu politiku usmjerenu na prevenciju uličnih bandi, dok se Meksiko suočava s izazovima borbe protiv moćnih narko-kartela, koji zahtijevaju vojnu intervenciju i suradnju s drugim zemljama.

4.4. Smjernice za prevladavanje i ograničenje utjecaja siromaštva i kriminalnih organizacija

Iako Meksiko, Kolumbija i Salvador dijele neke zajedničke izazove povezane sa siromaštvom, kriminalom i nasiljem, postoje razlike u strategijama koje se koriste za suočavanje s tim problemima. Svaka zemlja mora prilagoditi svoje politike kako bi se nosila s vlastitim specifičnostima, ali istovremeno mogu učiti jedna od druge kako bi se poboljšala sigurnost i način života te smanjio kriminal i siromaštvo.

Kako bi se prevladao i ograničio utjecaj siromaštva i kriminalnih organizacija zahtijeva se sveobuhvatan i dugoročan pristup. Pristup prevladavanja siromaštva treba obuhvaćati sve aspekte društva, uključujući ekonomiju, obrazovanje, politiku, pravosuđe, sigurnost i međunarodnu suradnju. Samo integriranim pristupom mogu se postići održive promjene i smanjiti utjecaj siromaštva i kriminala. U nastavku su navedene smjernice koje se mogu primijeniti kako bi se postigao taj cilj:

1. Ekonomski razvoj i smanjenje siromaštva – ključni element u prevladavanju siromaštva i smanjenju privlačnosti kriminalnih organizacija je jačanje ekonomskog razvoja. Vlade trebaju ulagati u stvaranje radnih mjesta, poticati poduzetništvo, podržavati mala i srednja poduzeća te promicati ruralni razvoj. Održivi gospodarski rast pruža prilike za poboljšanje životnih uvjeta i smanjenje nejednakosti.
2. Obrazovanje i osposobljavanje – kvalitetno obrazovanje ključno je za smanjenje siromaštva i sprječavanje regrutiranja mladih u kriminalne organizacije. Vlade bi trebale osigurati pristup besplatnom i kvalitetnom osnovnom i srednjem obrazovanju te promicati stručno osposobljavanje i prekvalifikaciju. Također je važno osnažiti obrazovne institucije, osigurati adekvatne resurse i obrazovne programe koji se usklađuju s potrebama tržišta rada.
3. Socijalna zaštita i osiguranje osnovnih potreba – vlade bi trebale provesti politike socijalne zaštite usmjerene na najsiromašnije slojeve društva. To uključuje pružanje socijalnih naknada, pristup zdravstvenim uslugama, stanovanju, prehrani i osnovnim potrepštinama.

Socijalna zaštita trebala bi biti usmjerena na najranjivije skupine, poput djece, starijih osoba i osoba s invaliditetom.

4. Prevencija kriminala i jačanje sigurnosti – vlade trebaju uložiti u prevenciju kriminala i jačanje sigurnosti u zajednicama. To uključuje osnaživanje policijskih snaga, unaprjeđenje pravosudnog sustava, suzbijanje korupcije i jačanje vladavine prava. Također je važno provoditi programe prevencije nasilja, rehabilitacije i resocijalizacije bivših članova kriminalnih organizacija.
5. Izgradnja partnerstva i suradnja – prevencija i suzbijanje siromaštva i kriminala zahtijeva suradnju i partnerstvo između vlada, civilnog društva, privatnog sektora i međunarodnih organizacija. Važno je uspostaviti dijalog i koordinaciju između tih dionika kako bi se identificirale najbolje prakse, podijelila iskustva i zajednički radilo na rješavanju problema.

Vlade trebaju aktivno surađivati s lokalnim zajednicama, nevladinim organizacijama, akademskom zajednicom i privatnim sektorom kako bi se razvile inovativne strategije i projekti usmjereni na smanjenje siromaštva i prevenciju kriminala. Također je važno uspostaviti suradnju na međunarodnoj razini, posebno kada je riječ o suzbijanju trgovine drogom, krijumčarenjem ljudi i pranju novca. Zemlje trebaju razmjenjivati obavještajne podatke, usklađivati zakonodavstvo i provoditi zajedničke operacije kako bi se suzbio prekogranični kriminal i transnacionalne kriminalne mreže.

5. ZAKLJUČAK

Utjecaj siromaštva i kriminalnih organizacija na održivi razvoj u Latinskoj Americi, posebno u zemljama kao što su Meksiko, Kolumbija i Salvador, ima značajne posljedice na ekonomski, društveni i ekološki napredak ovih država. Komparativna analiza siromaštva i kriminala u ovim zemljama pruža uvid u složene uzročno - posljedične veze između siromaštva i kriminala i njihova utjecaja na održivi razvoj. Siromaštvo je široko rasprostranjeno u ovim zemljama, s ogromnim jazom između bogatih i siromašnih slojeva društva. Visoka stopa siromaštva stvara nejednakost i socijalne tenzije, što predstavlja plodno tlo za rast kriminalnih organizacija. Siromaštvo potiče ljude na sudjelovanje u ilegalnim aktivnostima kako bi preživjeli, a kriminalne organizacije često iskorištavaju ovu ranjivost, regrutirajući siromašne pojedince za svoje aktivnosti.

Kriminalne organizacije duboko su ukorijenjene u tim zemljama, čime stvaraju nestabilnost, nasilje i nesigurnost. Trgovina drogom, krijumčarenje oružja i ljudi te korupcija samo su neke od ilegalnih aktivnosti kojima se ove organizacije bave. One utječu na pravosudni sustav, razaraju vladavinu prava i ograničavaju mogućnosti ekonomskog napretka. Osim toga, kriminalne aktivnosti često vode do nasilja i gubitka života, što dodatno razara društvenu koheziju i razvoj. Održivi razvoj u tim zemljama suočava se s mnogim izazovima uslijed siromaštva i kriminala.

Ekonomski napredak ograničen je jer kriminalne organizacije sputavaju poduzetništvo, investicije i trgovinu. Korupcija prisutna u tim zemljama slabi povjerenje u institucije i ograničava djelotvornost javnih politika. Kriminal također ima negativan utjecaj na društveni razvoj jer stvara strah, nasilje i nestabilnost u zajednicama. To otežava pružanje osnovnih usluga kao što su obrazovanje, zdravstvo i infrastruktura. Kriminalne organizacije često koriste prirodne resurse kao izvor prihoda te time utječu na ekološke aspekte održivog razvoja.

Ukupno gledano, siromaštvo i kriminalne organizacije imaju duboke učinke na održivi razvoj u Meksiku, Kolumbiji i Salvadoru. Da bi se ovi izazovi prevladali, potrebno je uspostaviti cjeloviti pristup koji uključuje smanjenje siromaštva, jačanje pravosudnog sustava, suzbijanje korupcije i promociju održivog gospodarskog rasta. Također je ključno ulagati u obrazovanje, socijalnu zaštitu i integraciju zajednica kako bi se stvorili temelji za održivi razvoj. Samo kombinacijom tih napora može se ostvariti napredak prema održivom razvoju u tim zemljama i poboljšati kvaliteta života njihovih građana.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Abadinsky, H. (2012) *Organized crime*, Cengage Learning, 11th edition
2. Allum F. i Siebert, R. (2003) *Organized crime and challenge to democracy*, London: Routledge
3. Bilas, V., Franc, S. i Ostojić, R. (2017) *Višedimenzionalnost održivog razvoja*. Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb: Notitia.
4. Grgić, M. i Bilas, V. (2008) *Međunarodna ekonomija*, Zagreb: Lares plus
5. Labate, B. C., Cavnar, C. i Rodrigues, T. (2016) *Drug policies and the politics of drugs in the Americas*, San Francisco: Springer.
6. Pavlović, V. (2011) *Univerzitet i održivi razvoj*, Srbija: FPN.
7. Prados de la Escosura, L. (2007) *Inequality and Poverty in Latin America: A Long-Run Exploration*. *The New Comparative Economic History*.
8. Springett, D. i Redclift, M. (2015) *Sustainable development: History and evolution of the concept*. In *Routledge international handbook of sustainable development*, Routledge.

Članci:

9. Bejaković, P. (2005) *Siromaštvo: Financijska teorija i praksa*. Institut za javne financije, 29(1)
10. Butler, R. W. (1999) *Sustainable tourism: A state-of-the-art-review*. *An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 1(1), str. 7-25.
11. De Janvry, A. i Sadoulet E. (2000) *Rural poverty in Latin America Determinants and exit paths*. *Food Policy*, 25(4), str. 389.-409.
12. Dion, M., Russler, C. (2008) *Eradication Efforts, the State, Displacement and Poverty: Explaining Coca Cultivation in Colombia during Plan Colombia*, *Journal of Latin American Studies*, 40(3), str. 399.-421.
13. Hernández, J. E. i Zuluaga, B. (2022) *Vulnerability to Multidimensional Poverty: An Application to Colombian Households*. *Social Indicators Research*, 164, str. 345-371.

14. Joel, A. (2008) Poverty and sustainable development in the Niger delta region of Nigeria. *Journal of Sustainable Development in Africa*, 10(3)
15. Khan, S., Yahong, W. i Zeeshan, A. (2022) Impact of poverty and income inequality on the ecological footprint in Asian developing economies: Assessment of Sustainable Development Goals. *Energy Reports*, 8, str. 670-679
16. Lanjouw, P. (2001) Nonfarm Employment and Poverty in Rural El Salvador, *World Development*, 29(3), str. 529.-547.
17. Lay, V. (2007) Održivi razvoj i vođenje. Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 16(6), str. 1031.-105.
18. Liu, Z. (2003) Sustainable Tourism Development: A Critique, *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), str. 459-475.
19. Pavlović, S. (2014) Indikatori održivog razvoja za turističke destinacije. *Naučno-Stručni Časopis SVAROG*, 9, str. 254–265
20. Perez, J. O. (2003) Democratic Legitimacy and Public Insecurity: Crime and Democracy in El Salvador and Guatemala, *Political Science Quarterly*, 118(4), str. 627.-644
21. Pupavac, D. (2015) Održivi razvoj – novo lice ekonomije. *Časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline*, 24(2-3), str. 103-123.
22. Sánchez Torres, R. M. (2015) Descomposiciones de los cambios en la pobreza en Colombia 2002-2012. *Revista Desarrollo y Sociedad*, 1(75), str. 349-398.
23. Singh, S. (2022) Do indexes assess poverty? Is tourism truly pro-poor? *Journal of Ekonomi*, 4(1), 6-13
24. Stojanović, V. (2011.) Turizam i održivi razvoj. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 51 (3), 589-591
25. Šućur, Z. (2004) Socijalna isključenost: pojam, pristupi i operacionalizacija. *Revija za sociologiju*, 35(1), str. 1-2.
26. Uribe-Gómez, M. i Londoño, A.-J. (2023) Desigualdad (es) y pobreza, problemas persistentes en Colombia: reflexiones para una agenda urgente. *Revista Departamento de Ciencia Política*, 23, str. 171–189.
27. Van der Borgh, C. i Savenije, W. (2016) De-securitizing and re-securitizing gang policies: The Funes government and gangs in El Salvador. *Journal of Latin America Studies*, 47(1), str. 149.-176.

Ostali izvori:

28. Farnell, T. (2012). Jednake prilike u obrazovanju u globalnoj perspektivi. Priručnik studenti s invaliditetom: opće smjernice
29. Fernandes Lameirão Teixeira, M. C. (2021) The impact of criminal activity on tourism: Evidence from Latin America and Caribbean countries. Covilhã
30. Pavić Rogošić, L. (2010) Održivi razvoj, Zagreb: Odraz
31. Pavić Rogošić, L. (2015) Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., Zagreb: Odraz

Internet izvori:

32. Beittel, J. S. (2022) Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organization, dostupno na: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R41576/48> 19.05.2023.
33. Beittel, S. J. (2013) Mexico's Drug Trafficking Organizations: Source and Scope of the Violence, Congressional Research Service, dostupno na: <https://www.refworld.org/pdfid/519cb92b4.pdf> 18.05.2023.
34. Berry, A. T. (2013) Mexican Drug Trafficking Organizations: Matching Strategy to Threat, dostupno na: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA588601.pdf> 19.05.2023.
35. Chalk, P. (2011) The Latin American Drug Trade: Scope, Dimensions, Impact, and Response. RAND Project Air Force, dostupno na: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG1076.pdf 18.05.2023.
36. CONEVAL (2021) Medición de la Pobreza en México, dostupno na: <https://www.coneval.org.mx/Medicion/Paginas/PobrezaInicio.aspx> 18.05.2023.
37. Dossou, T. A. M., Kambayse, E. N., Bekun, F. V., Eoulam, A. O. (2021) Exploring the linkage between tourism, governance quality, and poverty reduction in Latin America. Tourism Economics, online. Dostupno na: file:///C:/Users/xyx/Downloads/10.1177_13548166211043974.pdf 26.05.2023.
38. Dudley, S. S. (2010) Drug Trafficking Organizations in Central America; Transportistas, Mexican Cartels and Maras, Woodrow Wilson International Center for Scholars, Mexico Institute, dostupno na: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Chapter%202->

[%20Drug%20Trafficking%20Organizations%20in%20Central%20America%20Transp
ortistas%2C%20Mexican%20Cartels%20and%20Maras.pdf](#) 26.05.2023.

39. European Crime Prevention Network (2021) Razbijač mitova – Borba protiv teškog i organiziranog kriminala: međunarodna suradnja ili lokalni pristupi? Bruxelles: EUCPN. Dostupno na: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/2201_Mythbuster_3_HR.pdf 19.05.2023.
40. Europska komisija (2021) Komunikacija komisije Europskom Parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija empty; O strategiji EU-a za suzbijanje organiziranog kriminala za razdoblje 2021.-2025., Bruxelles, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0170> 13.05.2023.
41. Farah, D. (2011) Organized Crime in El Salvador: The Homegrown and Transnational Dimensions. Woodrow Wilson International Center for Scholars, Mexico Institute, dostupno na: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/event/Farah.FIN1.pdf> 19.05.2023.
42. Guterres, A. (2019) Report of the Secretary-General on SDG Progress 2019: Special Edition. Herndon: United Nations Publications. Dostupno na: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24978Report_of_the_SG_on_SDG_Progress_2019.pdf 31.03.2023.
43. Inter-American Development Bank (2021), El Salvador IDB group country strategy 2021-2024, dostupno na: <https://idbinvest.org/sites/default/files/2021-12/El%20Salvador%20IDB%20Country%20Strategy%202021-2024.pdf> 21.05.2023.
44. Logan, S. (2006) The Reality of Mexican Mega Cartel, dostupno na: <https://www.files.ethz.ch/isn/46400/The-Reality-of-a-Mega-Cartel.pdf> 18.05.2023.
45. Seelke, C. R. (2011) El Salvador: Political, Economic, and Social Conditions and U.S. Relations, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/RS21655.pdf> 19.05.2023.
46. Seelke, C. R. (2011) Gangs in Central America, Congressional Research Service, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/RL34112.pdf> 26.05.2023.

47. The Borgen Project (2020) 5 Facts about about poverty in El Salvador, dostupno na: <https://borgenproject.org/5-facts-about-poverty-in-el-salvador/> 20.05.2023.
48. The World bank (2021) Poverty Overview, dostupno na: <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview> 21.04.2023.
49. The World Bank (2021), World Bank national accounts data, dostupno na: <https://data.worldbank.org/> 09.06.2023
50. Thompson, G. (2011) U.S. Widens Its Role in Battle Against Mexico's Drug Cartels, New York Times, dostupno na: <https://www.nytimes.com/2011/08/26/world/americas/26drugs.html> 26.05.2023.
51. United Nations (2015.) Sustainable development goals, dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/cities/> 07.06.2023.
52. United Nations (2022) Economic and Social Council, dostupno na: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2022/secretary-general-sdg-report-2022--EN.pdf> 12.05.2023.
53. United Nations (2022) Poverty Rates in Latin America Remain Above Pre-Pandemic Levels in 2022, ECLAC Warns, dostupno na: <https://www.cepal.org/en/pressreleases/poverty-rates-latin-america-remain-above-pre-pandemic-levels-2022-eclac-warns> 09.06.2023.
54. UNODC (2004) Colombia Coca Cultivation Survey, dostupno na: https://www.unodc.org/pdf/andean/Andean_report_Part4.pdf 19.05.2023.
55. UNODC (2021) Organized Crime Strategy Toolkit for Developing High-impact Strategies, Beč: United Nations. Dostupno na: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/pdf/Strategies/Toolkit_-_Croatian.pdf 01.04.2023.
56. UNWTO (2009) Colombia, Back on the Map of World Tourism, dostupno na: (PDF) COLOMBIA Back on the Map of World Tourism | Alexandru Simon - Academia.edu (pregledano: 22.5.2023.)
57. Villiers Negroponte, D. (2010) Measuring Success in the Drug War: Criteria to Determine Progress in Mexico's Efforts to Defeat Narco-traffickers, Brookings Institution, dostupno na: <https://www.brookings.edu/opinions/measuring-success-in->

the-drug-war-criteria-to-determine-progress-in-mexicos-efforts-to-defeat-narco-traffickers/ 26.05.2023.

58. Votruba, N., Thornicroft, G. i FundaMentalSDG Steering Group. (2016). Sustainable development goals and mental health: learnings from the contribution of the FundaMentalSDG global initiative. *Global Mental Health*, 3(26)
59. World Bank (2007), Mexico 2006–2012: Creating the Foundations for Equitable Growth. Report No. 39993-MX, PREM Unit, LAC Region, dostupno na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/105901468300679381/pdf/399930MX.pdf> 25.05.2023.
60. World Bank (2023) The World Bank In Mexico, dostupno na: <https://www.worldbank.org/en/country/mexico/overview#1> 18.05.2023.
61. Wylter, L. S., Beittel, S. J., Seelke, C. R. i Sullivan, M. P. (2011) Latin America and the Caribbean: Illicit Drug Trafficking and U.S. Counterdrug Programs, Congressional Research Service, dostupno na: <https://sgp.fas.org/crs/row/R41215.pdf> 15.04.2023.

POPIS SLIKA

Slika 1 17 Globalnih ciljeva za održivi razvoj	15
Slika 2 Trokut: ekonomija, ekologija i društvo.....	25
Slika 3 Četiri sveobuhvatna strateška načela: "četiri P"	36
Slika 4 Glavne rute trgovine drogom u Latinskoj Americi i na Karibima	54
Slika 5 Ilegalni laboratorij u Kolumbiji.....	59

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 Udio ljudi koji žive ispod 1,9\$ dnevno, 1990.-2020., prognoza za 2021. (postotak)	31
Grafikon 2 Usporedba broja stanovnika prema imovinskom stanju (postoci) u 2020. godini	44
Grafikon 3 Bruto domaći proizvod iskazan u tekućim američkim dolarima (trilijuni) u razdoblju 2011-2021	45
Grafikon 4 Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iskazan u tekućim američkim dolarima u razdoblju 2011.-2021.....	45
Grafikon 5 Višedimenzionalno siromaštvo u Kolumbiji.....	47
Grafikon 6 Bruto domaći proizvod iskazan u tekućim američkim dolarima (milijarde) u razdoblju 2011-2021	48
Grafikon 7 Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iskazan u tekućim američkim dolarima u razdoblju 2011-2021	49
Grafikon 8 Bruto domaći proizvod iskazan u tekućim američkim dolarima (milijarde) u razdoblju 2011-2021	50
Grafikon 9 Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika iskazan u tekućim američkim dolarima u razdoblju 2011-2021	51

POPIS TABLICA

Tablica 1 Osnovni indikatori održivog turizma Svjetske turističke organizacije	6
--	---

ŽIVOTOPIS

Bašić Josipa

- > (+385) 953812850
- > josipa.basic97@gmail.com

RADNO ISKUSTVO

12/2022-danas

Student u Kontrolingu

Intesa Sanpaolo International Value Services d.o.o.

- sudjelovanje u izradi podataka i poslovnih analiza
- podrška u procesima kontrole troškova i pripremi izvještaja
- izrada mjesečnih izvještaja
- pomoćni poslovi u domeni kontrolinga, unos i održavanje podataka

02/2019–12/2022

Info pult

Konzum plus d.o.o, Zagreb (Hrvatska)

- rješavanje problema vezanih za proizvode
- izrada cijena
- održavanje radnog prostora

2016–2017

Promotor

PLACE2GO d.o.o-međunarodni sajam turizma,

Ghetaldus optika d.d,

FREYWILLE Zagreb,

Univerzalna sportska škola-Olimpići, Zagreb (Hrvatska)

- promocija proizvoda

OBRAZOVANJE

- 10/2016–danas** Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij - Poslovna ekonomija, smjer Analiza i poslovno planiranje, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb (Hrvatska)
- 09/2012–05/2016** Opća gimnazija, X. Gimnazija Ivan Supek, Zagreb (Hrvatska)

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinji jezik Hrvatski

Strani jezici	Engleski	Španjolski
Razumijevanje	Izvršno	Dobro
Govor	Izvršno	Dobro
Pisanje	Izvršno	Dobro

Digitalne vještine Microsoft Office paket (Word, Excel, PowePoint)

Vozačka dozvola B kategorija

